КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Шоатта, 30 ноябрь, 1968 шу. № 144 (4824). Мах 2 кап.

Массо а мехкашкара пролетареш, цхьанагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхечарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРАН ДЕКАБРЕРА

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

100 шу

Новогрозненски маьхдаьтта чандоахача заводе ларажча жьа хьалха латт коммунист, вожхагӀвола оператор Е. Скученин оператор А. Ткачев.
СУРТА ДӀА: (аьрдехьара лаьттаьа): оператор А. Ткачев, вожхагӀвола оператор Е. Скученин.
В. Дансана сурт.

ЮРТА БОАХАМ ДЕГӀАБОАЛАБАРА ПРОГРАММА

Партийни организацей, мехка ерригача общественноста теркам КПСС ЦК октябрьски Пленуме цӀийца а тӀаийна а йола дӀахо де дезача бахкий программа кхоачашъяра тӀабераьаба ба.

КПСС ЦК Пленум массаза а хиний вай парте вахаре, боахам дӀахо дегӀабоалабара декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбоахача баккха лоархӀам болаш. Дукха ха йоацаш хиина Централни Комитета октябрьски Пленум белгалйоалаш я, мохк экономически дегӀабоалабарен арахьарча политикан вегара лоархӀамегӀара доаш дуцарца, парте XXIII съездон, КПСС ЦК мартовски майски Пленумашеи чӀоагӀъяь йола юртбоахам дегӀабоалабара лаьхъера парте политикен практически гӀулакхаш кхоачашдар по партийни организацей, советски, боахамийн органий керттера декхар лоархӀаш хиларца.

Укх деношка хиннача КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пленума дийцар КПСС ЦК октябрьски Пленума итогаш областной партийни организаца декхараш яха дош. Цига кхьмаьлаш лаьраша чӀоагӀа оьза а болаш белгалдаьккхар юрта боахам дегӀабоалабара лаьхъера парте политика халкъа хьаштоаш ма эшшарь а колхозийн совхозийн экономика дӀахо дегӀайоалдара тӀаерзаьь а хилар.

Керттера теркам тӀабахийтар КПСС обкома Пленума КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш сихагӀа чакхъахара фу де дезь, республика лаьтта леладара культура лаккхъара программа кхоачаш мишта ергъя яхача дешаьнта. Цига белгалдоахар 1965—1967 шерашка юкъера лаьрхӀача хӀара шера пудена ялат 422 эзар тоьни хилар, КПСС ЦК мартовски Пленум хилалехьа кхалларча кхаь шера 367 эзар тонн мӀара ца хиннача. Вахача вахах хӀара сага лаьрхӀача 22 процент дегӀаекай цу юкъа юрта боахма продукци. ДукхагӀа ла цу шерашка паччахьалхенга дехка ялат, гидуаргаш, компаш, баьшадлараш, кхьдараш. Дикка дукхагӀа кийчъе лаьнна боахамаш шура, дулх, кхьйола хьайбай продуктыш. ЧӀоагӀлуш йоагӀа колхозийн совхозийн экономика.

Цхьабакъда, обкома пленума белгалдаьккхача тайпара цӀенхашттара кхоачамбоацарш а ха юрта боахаме. Дукха продуктыш яхара даьхъе, къаьстта ялат чудара а долаш, КПСС XXIII съезда Директиваша пятилеткана оттабаьча боарамга кхачабац республика юрта боахам. Миттга вела латт къахьегама овсарле лакхъара гӀудакх а. Къаьстта лоха я валови ялат чудара теммаш Шаьла, Наьсаран районашка.

Дукхача боахамашка ледара латт ялатий а кхьйолча культурай а хьувкъами хьайбай продуктивности лакхъара гӀулакх. Дукха продукци йоа оасарца, баьновгӀашта а хьайбашта а зенаш деча сидоаллача хӀамашца, лазарашца лерттӀа къовсам ца лоаттабар бахьан долаш. КӀеаига йоакхо ю моттигашкара удобренеш кийчъяра а уж кхашка ахкара а гӀулакха. Бокъонца пайда эцаш техникаьх. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи тесса леладу боахама доаладара а къахьегам вӀаштӀехьбаккхара а лаьхъера хьалха латта опыт балха юкъехьаьга, ледара ба экономически болх.

Ялат доаккхита алсамдаьккхара торонаш ювцаш пленума доакъашхоша белгалдаьхар хьалха а санна лаьтта лелаберашта къаьстта теркам тӀабахийта безаш йола растениеводства даькъа ма хилар. Чудахьа валови ялат 1969 шера 510 эзар тоннага кхоачаде а 1970 шера 525 эзар тоннага кхоачаде а аькпа йола Нохч-ГӀалгӀайчен юрта боахама къахьегамхоша тӀаийца декхараш кхоачашдара чӀоагӀа лакхъе еза лаьтта леладара культура — дӀаде деза дикагӀа дола фу, дукхагӀа оха еза минеральни а органически а удобренеш, лакхъе еза хий декхара культура.

ХӀара колхозеи совхозеи юкъейоалае еза боахам лелабара ӀилмаӀ система — миттга да хӀаьи партийни, советски, юртбоахама организаца, берригача специалисташта хьалхашка латта декхар. Лаьтта леладара культура дегӀайоалаяр ма хабарах а доацаш гӀулакхашца севооборот юкъейхьаре сихагӀа цунах пайда эца Ӏомаваларе да. Из да ӀалмениӀ каргӀдаьнарваш а хьалха латта опыт а хьетамца производствапа юкъейяхьар, хиш дехкача лаьттаех ниййса пайда эцар, техникага дакха овсарле а йолаш шин еменагӀа боли байтар, фу леладара гӀулакх тоалар.

КПСС обкома пленума белгалдаьккхар юрта боахама министерства, «Сельхозтехника» объединене, мелиорацей хий боахамен министерства, консервни «Скотооткормен» треста, цар моттигашкарча органий балхаца доккха кхоачамбоацараш хилар, колхозийн совхозийн производства торонех цар лерттӀа пайда ца эцар, ялат леладари хьайбай боахани дегӀабоалабара дешаш хаинахьа къоастадеш ца хилар. Цу министерствай, ведомствай, цар моттигерча органий декхар да из критика теркал а яь, КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш а В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тӀаийца социалистически декхараш а кхоачашдара тӀаерзаьь йола мероприятеш оттаяр а уж чакхъяхар а.

Партийни комитетий декхар да юрта боахама къахьегамхошта юкъе беш бола организаторски массово-политически болх тоабар, социалистически соревнованег кердача формех методех пайда эцилга Ӏаламдар, къахьегама овсарле лакхъяра, колхозийн совхозийн рузкъан кхоабара, йолаш йолча торонех пайда эцара лоаттабу къовсам шерагӀа боаржабар.

ХӀара колхозо, совхоза белхло, юрта боахама специалист шоай боахам дегӀабара перспектива гӯш а боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашдара хьинаре оарцагӀвоалаш а хила веза.

Нохч-ГӀалгӀайчен коммунисташа а, берригача къахьегамхоша а чӀоагӀа гӀа къовбалъеш тӀаийцай КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеши Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленума сецами. Горожашкарча а юрташкарча а коммунисташа шоай ниа кхобергбац юрта боахама производство легӀайоалаяра даькъера парте программа кхоачашъяра.

ДЕГ ТӀАРА БАРКАЛ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизарца дувзадениа Советски Союза Коммунистически парте Централни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета шерагӀа дукха телеграммаши письмаши дьяхказ Советски Союза къахьегамхошкара, предприятей, гӀишлоний, колхозийн совхозийн, учрежденей коллективашкара. Иштта дукха моаршалаш даьхкад доазол дехьарча коммунистически, болхлой, къаман-демократически партешкара, правительствашкара, паччахьалкхени политически деятелашкара, общественни организацешкара. Телеграммаш тӀеи письмош тӀеи доттагӀал тӀехьцӀей даьхьаьа дувп, лаккха мах бу КПСС-ен Советски правительствай чурча а арахьарча а политика. Доазол дехьарча доттагӀаша дахийтача моаршалашка Советски Союза халкъашта, Коммунистически партена, СССР правительствана ловнаш дола коммунизм хьалъеча, дунен коммунистически боха, социалистически содружестив мехкий цхьагӀон кхотабалари марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман дарда тӀа чӀоагӀдар дукъа, массане юкъара машари халкъий кхерамзен бахьан долаш, империализман агрессен пиыкта дукъала, демократии социализми прогресси бахьан долаш, коммунизма цӀени котъахар дукъа лоаттабеча къовсаме вӀара толамаш дахар доал.

КПСС Централни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совета дег тӀара баркал ала Советски Союза берригача къахьегамхоштен организацештен, доазол дехьарча мехкий коммунистически, болхлой, къаман-демократически партешта, правительствашта, паччахьалкхени политически деятелашта, общественни организацешта, къаьст-къаьстача нах цар советски халкъа, КПСС, Советски правительства цӀей даькъала хувшараш даккадараш лоаш ловнаш бакъхараш.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме СССР чурча гӀулакхий союзно-республиканскиа Министерство даьна цӀи тиллай СССР общественни порядок лорара союзно-республиканскиа Министерства.

СССР ХУДОЖНИКИЙ КХОАЛАГӀЧА СЪЕЗДЕ

27 ноябре съезда сайраййарча заседане ювцаш хиннача докладех йола дискусси чакхъяьмар.

Делегаташа деча къамаьлашка белгалдоахар социалистически реализма методо советски дукхача кхаьмий искусство дегӀаяра дика влиянеш хилар, хаьдда предложенеш телар советски художникаш В. И. Ленин ваьча дийнахьа денаь 100 шу дизара накъбаьдла кийчбара хьалъехьа.

Съезде дакъа лоацараша моаршала телеграмма яхийтар Вьетнама Демократически республика художникий Союзага.

Съезда мах бир отчетни юкъагӀа Союза правлене балча белха. Правлене белх массана рьыла а йолаш моархӀаб.

1969 ШЕРА ЧОТАХ

Пятилетка кхоалагӀча шера план хьалхехьа хьалха кхоачашъяра Ленински къахьегама вахте оттача Грозненски № 1 йолча гӀишлон - материалий комбината коллективо къахьегама толамаш доах. Декабрь бетта чотах реализаци яь продукци 75 эзар сома маьха я, цхьайтта бетта плана совгӀа арахийца кирпич 775 эзар я.

Социалистически яхье хьалха латт Микитченко Зинаидас кулгалду тоьарма гипс арахецача цеха коллектива. Шера план 25 ноябре кхоачашъяьй цо. Укх юкъейнсача хана тӀадоагӀача шера чотах арахецаргья итташ эзараш сома маьха гипс. Иштта дика къахьегаш я Мекинин Виталий керте латта кирпичаш еча цеха коллектива а.

З. РАДЧЕНКОВА.
Грозненски № 1 йолча гӀишлон-материалий комбината инженер-экономист.

ГӀУЛАКХАШКА ХЬЕЖЖА — СОВГӀАТАШ

«Сунжанефть» НПУ скважинашта капитальни ремонт еча цехо ЦКРС шера план укх деношка кхоачаш а яь 33 скважинана мара ремонт е ца езача 34 скважинана ремонт яьй. Геттара дика къахьегаш я В. П. Вияковз кулгалду коммунистически къахьегама бригада, дика бу болх бурув детта мастераш С. Д. Панфилови Х. С. Аушеви керте латтача бригадаша а. Коммунистически къахьегама ударник яха цӀи еннай лакха толамаш лахьхача ниг болхлочоа. Цу юкъе ба бурув детта А. Бирюков, Ф. Ильин, бурув деттарий гӀончий А. Ажигов, В. Мещеряков, кхыбараш.

С. Д. Панфилова керте латтача № 60 — Заманкул яхача призабойни скважинана шийтта процентни кислотаца обработка яьлул тӀехьагӀа цун атмосфера 250-нега ра 80 -нега кхаччалца лохъелар. Цо торо хилийтар дийнахьи буси хьадоаккха мехкдаьтта 25 тоннагара 50-нега кхаччалца лакхде.

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НПУ ЦКРС ванихегӀвола геолог.

ФЕРМАШКАРА ХОАМАШ

ДУЛХ—ДУКХАГӀА, ДАРЕГӀА

Хьайбашта дукхагӀа дулх тӀакхетийтара йолаш йолча торонех биэза пайда эцаш дукха къахьийгад укх шера тха боахама хьайбаш леладераша. Къаьстта доккхой толамаш даьхад дулха доахан кхоабача группа ахкан замалахь.

БӀаьсти хьаьлча долаьцо совхоза специалисташа лоаман даьгӀенашка хьайбаш доажаде дӀалакхарах дола къамаьлаш. Дукхача шерий опытах тхоца гучадаьннад альпийски даьгӀенашка дукха мах дӀа ца бехийташ дулх даккха йиш хилар. Новкъостий хьа а техь аз лаьрхӀар тхоэй къона хьайбаш лоам дига. Тха план могӀийр совхоза кулгалхоша. Май бетта лоамашка хьалдигар оаха доахан. Бакъдар аьча, юхьанца хала дар. Ца йовзача даьгӀенашка бун дикагӀа йола моттиг мичай хаьар, шийла йолаш доахан дукха дажнар. Уж тиш ца далийтара даим дийшачара гӀеттадеш, дӀалехкаш доажадора оаха. Шин-кхо кӀира даьлча йӀоахъелар. Хьайбаш моттигашка дӀаӀаьмар. Лоам оахош йоаккха ха дехьа ца йойтара дийнахь а буса а доажадора хьайбаш. КӀаьдвенначунга салоӀийташ оргӀ-аргӀагӀа бора скотникашна болх дог ца эккхаш.

Бокъхача лоархӀаме да лоаман йӀаьхий даьгӀенаш йоха а ца еш, нарех боагӀача тайпара пайда эцар. Цу гӀулакха теркам тӀабахийтар скотникаша. Пхьаш участка тӀа дукха дажийтацар. ХӀана аьча, дукха лоттача хьайбаша участок йохае тарду. ТӀаккха хакахьа хьагӀалац буц. Цудухьа цхьа кӀира юкъедолийташ хувцар оаха даьгӀенаш. Цу юкъа хьалха доахан доажадаьча участка тӀара буц дикка тоалора.

Ханнахьа хий молаш доагӀа гӀулакх дарах лоаццача хана дика тоаделар тха къона хьайбаш. Лоам дигача тха отделенерча 230 бежана бин бетта тӀкъаь мах тонн совгӀа дулх тӀакхийтар. Юкъера лаьрхӀача дийнахьи буси цхьа килограмм совгӀа дулх тӀакхетар Х. Эдельханова, М. Масаева гӀулакх деча Ӏуллацарча хӀара бежана.

Дулх совдаккхарца цхьана боккха теркам тӀабохийтар оаха цхьа центнер дулх тӀакхетарга дӀадоаар лоыгдара. Хьахинар хӀанз гуш да: цхьа центнер дулх тӀакхетарга пхийтта сом мара дӀадахадац.

Иштта лакхара хьокхамаш даьхий ферма кхыдоал доахан леладаьча скотникаша Абдурзаковеи Турлуеви. Мошача доакъара культураш дӀайийначара кхаш тӀа доахан доажадеш планах доагӀачул совгӀа дулх тӀакхетийтад цар.

Дика Ӏангара даьнна хьайбаш ангара хьалха мошача доакъара гуражьа бийнача рожа тӀа доажадир. Из дӀабоадлоше хьаьттар моща хьажкӀа, люцерна. Хьайбаш чуоццадалица йолча хана цу кхашка доажадир доахан. Планах дийнахьи буси 430 грамм йолча 560 грамм дулх тӀакхетийтад хӀара бежана. ХӀаьта центнер дулх тӀакхетарга дӀадахар планал дукха кӀезигагӀа да.

Хьайбаш леладераша бехктокхамех а Ӏа. Ӏан кийче еш ахкан замалахь хьийта цъа доврглоашш кхоачамхилал дика доакъар Ӏалашдьа хьайбаш леладераша. Дика Ӏангара дарда доахан.

Д. ЦИЦАЕВ.
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза цхьолагӀча отделене бригадир.

ФЕРМЕИ ӀАИ

Хьайбаш леладераша эгара бехктокхаметӀа йола ха а хӀанзарьар. Аьхкий цонашка, баьццарча конвейер тӀа кортамукъа дажаш дийнача доахана продуктивность атта лоаху чусоцадича. Цхьабакъда ма хиллача ледердоаш хӀана даш хьайбашта деш дола гӀулакх дика хилча лех ца яларал совгӀа лакху продуктивность. Иштта гӀулакх эттад Шаьла района XX-ча партсъезда цӀерагӀча колхоза шурий-товарни ферме.

Чакхбаьннаб укх шера цхьайттлагӀа бутт. ХӀаьта ала деза укх шера тӀехьарча шин бетта цар хьега къа тӀадоагӀача шера чотах хьегилга — октябрь бетта кхоачашъяьй хьайбаш леладераша паччахьалкхенга шура йохкара шера план.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лоацаш хьабоагӀа дукхача шерашца ферме болх беш а йоккха опыт Ӏоаль а бола доаркаш Сатабова Яха, Умарова Дети, Бащаева Кемиса, кхыбараш. Ше леладеча доахан хӀара Ӏаттагара 1700 килограмм гаргга шура яьккхай Яхас, хӀаьта шера планах йоагӀар 1600 килограмм мара яц. Шера план кхоачашъяьй хӀанзале Умаровас а. Бокъха теркам тӀабохийт доаркаша доахан продукци лакал лаьха хилийтара а, ше-шегӀа хиина гӀулакх дац шурий хьоаналбазненчул лаккагӀа хилар а, хӀаьта шурий центнерага дӀабоцча мах планоенчул тӀех ца хилар а.

Цу гӀулакхо бокхача лоархӀаме ба скотникий къахьегам. Царна хадеза хьайбаша дикагӀа дуаргдолчча тайпара царна доакъар дала, зоотехникарни бокъонаша дӀа ма деххара гӀулакх де. ХӀаьта хьайбашта доакъар далара антаьлча рационага хьажа везаш ваш скотник Ахмадов Абалхас. Цхьайтта шера скотник волаш ферме болх барах цу балха гоьшал мадрра хараерзальй цо. Иштта дика болхо доархӀаш ва скотник Аьюби Ганил а. Цар а уж санна болча кхыча скотникий а хьинарах баьнна пайда ба доахан чусоцадаьчул тӀехьагӀа паргара йоаккха шура тӀакхийттилга. ХӀара Ӏаттагара бетта йоаккха шура юкъера лаьрхӀача 156 килограммал совъяьлар, хӀаьта аьхкан замалахь цу цифрага дӀакхоачаш мара яцар хӀара Ӏаттагара хьаьа бетта йоаккха шура.

Дика къахьийгад ферма хьайбаш леладераша паччахьалкхенга дулх дохкарга дикхача а. ХӀанзале паьхенга дӀакхаьчад 150 центнер дулх, шера планах доагӀар 140 центнер мара дацар. Ферма хьайбаш леладераша дош деннад шу чакхдоалаш паччахьалкхенга шин бӀаь центнер дулх доахка.

Колхоза хьайбаш леладерий толамаш деза аьттув болаш да цар хана хьа Ӏана кийча яр а. Хьайбаш йӀайхача, цӀенача помещенешка латт уккхала, хьайбаш дика кхоаб, хаинахьа хий моладу. Кхоачам хилал да уккхаа доакъар. Ферма помещенешта мехе латт 360 тонн люцерна. 380 тонн гӀаламаш, хӀаьта кӀоагашка йоаллаш йиь эзар тонн дика силос а. ДӀадахача шера дукхха кӀезигагӀа дар тхога доакъар, хӀаьта а теъар тхона, укх шера-м паргӀатта хила йиш йолаш да тхо, — йоах ферма заведуюше.

Дика вӀаштӀехьдаьхад ферме къахьегамхоштта салаӀара эша хьалаш а. Шеча уголоке телевизор, радиоприемник, деша керда газеташ, тайп-тайпара ловзараш да.

Ферма шерра лаьрхай скотникаштеи доаркаштеи юкъе социалистически яхь. ХӀара кӀирахи цкъаза итогаш юхьье, хӀаьта, хьалхара моттиг яьккхачоа совгӀат лу е сийлен Доска тӀа воакхх, «Молне» тӀа, «Къахьегама листокга» тӀа дувц хьалха латтарий опытах.

Иштта къахьег колхоза шурий-товарни ферма коллективо В. И. Ленин ваь 100 шу дузача дена сийленца вакъабахера.

М. РАШИДОВ.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Грознефтегазони управлене болхлой дика оарцагӀбаьннаб цхьа шера план хаиал хьалха кхоачашъяра. Бензин арахецара шера план 24-ча ноябре кхоачашъяьй цар. ХӀаналехьа планагӀа лаьрхӀачул совгӀа арахийца бензин итташ эзараш тоннаш я. Ханал 12 ди хьалха кхоачашъяьй управлене коллективо газ яккхара 11 бетта план а.

ЧӀоагӀа къовсам лоаттабу управлене арахецача продукцега дӀабоцда мах лохбара. Из бахьан долаш укх шера паччахьалкхена кхоаьа 527 эзар сом.

Хьинаре къахьегарах белгалъяьнна я цига бензин доаккхача В. П. Шевченко керте латтача неха коллективи Б. Дзгоева кулгалдеча газови цеха коллективи.

Б. ПОТМАРЗИЕВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

Укх деношка КПСС ЦК-ан СССР Министрий Совети хьгжар советски милици дӀахо чӀоагӀъяра чакхдаха дезача гӀулакхий хьакъехьарча дешаа. Цу дешах лаьца тӀаийцача сецам тӀа белгалдоаккх, укх тӀеххьарча шерашка партеи правительствай бокъонаш телхаераица лоаттабу къовсам чӀоагӀбара, цу гӀулакха общественноста доархӀам лакхбара, милице, прокуратура, суда гӀулакхаш тоадара лоархӀаме мероприятеш чакхъьака хилар. Уж мероприятеш чакхъяхаро новкъостал даьд дукхача городашкеи районашкея правопорядок чӀоагӀъяра. Цунца цхьана коммунизм хьалъяра хьаштаца дӀадех общественни порядок чӀоагӀъяра дешашта партийни, советски, общественни организацейи административни органийн оагӀонгахьара дӀахо уйла дуккагӀа тӀайохийтилга.

Правопорядки законности хьалоаттаяра, социалистически паччахьалкхен хьашташ, советски гражданий беркате къахьегам, салоӀам, законни бокъонаш эуламерча гӀулакхех лораяра даькъе боккхача лоархӀаме я советски милице органаш. Советски милице ший долен бакъахьарей къахьегам лакхха мах беш ба социалистически общество, цун гӀулакхашца дувзадениа да дукхача наьха хьашташ, даим бахача наха юкъе леладу цо уж. Милице гӀулакхаш, чӀоагӀа шиш болаш лирри дале а, бакъахьен къахьегамхоех болча дукхахча наха могадеши хила деза. Милице болхлой декхарийла ба общественни организацешцареи къахьегамхой коллективашцареи бувзамаш чӀоагӀде а шерде а, общественни порядок телха ца яйтар дукъа беча балха тӀа цар новкъосталах когӀортолга е. Сонамо уйла тӀайохийт милице балха тӀара кхоачамбоацараш дӀадахаиза дарг ца хилара, цу тӀа я милице органашта тӀадожадаь бехктокхаме декхараш толаме кхоачашдара царна эшшаш дола хьалаш вӀаштӀехьдахара тӀаерзаьь хьдда мероприятеш.

Союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте крайкомаштеи обкомаштеи, союзни республикай министрий советашта, къахьегамхой депутатий Советий краевойи областнойи исполкомашта тӀалилад милице органий балха лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбелга, эуламашца лоаттабу къовсам чӀоагӀбара даькъехьа яь партеи правительствай решенеш кхоачашъяра гӀулакха цар лоархӀаш тӀагӀертта лакхбелга. Милицегара доагӀар шоаш дикка хьадехаш, партийни советски органаша цунна цхьана даим йоакхо а еза милице авторитет чӀоагӀъяра.

Милице органий кадраш дӀахо чӀоагӀъяри халкъацара милице бувзамаш шердари дукъа чакхъяха оттаьй шоай политически оамалийн гӀулакхашка дийначча милице органашта тӀадехха декхараш толаме кхоачашде могаргдола, къахьегамхой толашагӀа бола викалаш. Кийчо болаши дийшаи бола нах милице балха хьежабара тӀаерзаьь мероприятеш. Могабеш бараш партийни, профсоюзни, комсомольски организацей собранешка бувцарг а болаш къахьегамхой коллективашта еннача рекомендацех, массал яхар ме, городскойи районни милице органаш вӀашагӀйоккхар порядок оттаеш а. Милице органаш декхарийла а предприятей, учрежденей, организацей общественносто могабаьча наха милице белх мишта бу хойташ цунга хоам бе.

Даьза дарддоаца гӀулакх лаьрхӀад милице белхлоша бахача наха юкъе къамаьлаш дела шерра юкъедоакхар, граждаьашта хьашт дола дешаш къоастадара дукхьал предприятешка, учрежденешка, бахача моттигашка уж тӀаийбелга вӀаштӀехьдоаккхар. Милице органаша халкъа дружинашца лоаттабу къовсам чӀоагӀбе беза, общественни хьисане милице органашка болх барах гражданаш тӀаийбарал дукхагӀа юкъеузаа беза квалифицированни юристаш, педагогаш, кепайоазон, общественни организацей викалаш.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советаштеи цар исполкомаштеи тӀадиллад милице органий балха деш дола кулгал тоаделга. Советий сессешкеи исполкомий заседанешкеи цар гӀулакхех йолча отчеташка хьежилге, боахамеи культурно-бытовойи гӀулакхаш кхоачашдара милице органашта новкъостал чӀоагӀагӀа делга. Милице органий къахьегамхой коллективашцара бувзамаш чӀоагӀдареи бокъонаш телха ца яйтара бу болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккхареи гӀулакха милице органашта тӀахьожам лоаттабареи новкъостал дареи даькъе къахьегамхой депутатий Советий массазарча комиссей лоархӀам лакхбелга оттаду. Участкови уполномоченнеш къахьегамхой депутатий городскойи районни Советий исполкомаш чӀоагӀбе безаш йола порядок оттаю.

Газетийи журналийи редакцешта, радиона а телевиденена а, издательствашта могадаьд милице бехктокхамеи сийлахьеи болх, халкъашара пуи айхха бола бувзам, къахьегамхошта юкъе милице авторитет чӀоагӀъяра ма мотта новкъостал де дезаш хилар теркал а деш, массе оагӀоралгахьара бувцилга.

СССР общественни порядок лорара Министерствай моттигерча цуй органийи цӀеро Советски паччахьалкхен органий системе цар кхоачашъеш йола ефрита функцеш чу ца доаш хилар теркал а деш. ннйсагӀа лаьрхӀад СССР общественни порядок лораяра Министерствах СССР чурча гӀулакхий Министерство аьнна цӀи тулпилга. Союзнии автономнии республикай общественни порядок лорара министерствех союзнии автономнии республикай чурча гӀулакхий Министерствиш ю, хӀаьта крайоблисполкомий общественни порядок лорара управленеех — крайоблисполкомий чурча гӀулакхий управленеш.

СССР чурча гӀулакхий Министерствана цуи органаштеи хьалхашка декхар оттадаь социалистически законность чӀоагӀагӀча тайпара кхоачашъяра дарда тӀа цар бола дӀахо оргабаьккха тоабе. Милице, СССР МВД кхыча служба лични составагара хьадех бакха декхар тьокхаме кхоачашдеша, балха тӀа лакха дисциплинен культурен хуга, цар хӀара болхлочо советски нах социалистически общежите законаши бокъонаши сакхетамегӀа кхоачашъергйолча уйлаица кхетабара гӀулакха ший лоархӀам кӀоарга кхетабелга.

СССР чурча гӀулакхий Министерства, союзни республикай компартей ЦК, парте крайкомий, обкомий, горкомий, райкомий уйла тӀаерзаьй милице органий личнии состава юкъе бош бола политико-кхетама болх чӀоагӀбелга барг ца хилара. Тоаде лаьрхӀад милице органашта лаьрхӀа специалисташка дешийтарен уж кийчбарен гӀулакх. Сонам тӀа белгалдаьд милице техническа средствашца кийчъяра а милицеи СССР чурча гӀулакхий Министерства кхыча служба болхлой материально Ӏалашбелга тоадара а чаккхдаха лаьрхӀа цхьадола гӀулакхаш.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Совета дог тийша я партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешта, СССР чурча гӀулакхий Министерства, цун моттигерча органашна белгалъяь мероприятеш чакхъяхара дарда тӀа, вай мехка общественни порядок дикка чӀоагӀъелга вӀаштӀехьдоаккхаргахилара.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТЕ МУГІАРАШ ЦІЕНА ХИЛИЙТАРА

Парте мугІарашка нах хьаьжча хІора коммунист аха аза цІи делае бохуьйла ду мара парте дІа ма эна ахь ленински принципаш терхаьар парте мугІарш чІогІдаран балха еррига участкашка цуи лоархІам лакхбаран даиза дардоацар да.

Из хьаькІалера принцип теркал а ши чакхбоах «Гудермесский» совхоза партийни организаце ший мугІараш шеддара болх. Оаха ишта теркалью парте хьаьмараш керттерча дакъе материальни производствана бушаш белаш хилара принцип а. Укх тІеххьарча шерашка боахана партийни организаце хьалийцараш берригаш хІана бац аьппа инженерно-техническии болхлой, кхаш леладераш, хьайбаш леладераш ба. Шии шера тхьо сиг парте хьалийцан оаха. ХІанз тха партийни организаце 79 КПСС членаш 4 парте кандидаташ ва. Боахаме хІара барІлагІнар коммунист ва. Цу гІулакхо тхона дика новкъостал ду совхоза коллективана хьалхашка латта боахамен политически декхараш толаша кхоачашде. ДукхагІа болча коммунисташа шоашкара хьокхам а телаш къахьегарал совгІа пачхьалкхен планаш кхоачашъяра къахьегамхой барцагІбоах.

Партийни организаце мугІараш дегІаахара гІулакх эгара хьалха беспартийни актив вІашагІбоалаш, общественни балхашка нах юкъеозаш дени беча балхах тийша да. Из болх тІулакхаца леладара партийни организаци кІоаргга производства гІулакхашка хьожаш хул, болхлойн специалисташ производствени планаш кхоачашъяра барцагІбовх ший актив шер а еш, цукха юкъа кхетама, политически болх бу. Белгалдаккха деза, тхой мугІараш духхьал шердара тхо тІакхувш ца хилар. Коллективана юкъе дениа политически организатерски болх бу партийни организаце ший мугІараш шердара.

Болхлоша парте мугІарашка дІаяхар дехаш телча заявленешка теркам тІабехийташ хьеж партийни организаци, ишта теркалду парте водачуш политически моральни гІулакхаш, сих ца а лун чакхбоакх из лоархІаме болх.

Тхо долча традици а хинна дІаяттад парте хьаьлча сага заявлени гучахьарча партийни собранешка юхцилга. Цига цунах шоашта хетар хьаьал парте боацарашa а. ХІьта цига юцале партгруппен парткомеи хьожаш хул заявленега. Цу гІулакхо торо хулийт тхоай партийни организаце детал айде, цуи мугІараш даим цІена хилийта.

Бакъдар аьлча, тхона хала хергІоалаш да парте мугІарашка лоамаш кхалнах юкъеозара гІулакх. Уж кІезига дийшая дезал дукха болаши хиларца дуизадевна да из. Цхьабакъда укх шера парте мугІарашка ши кхалсаг хьалийцай оаха. Царех цаІ хьалха латта доарка А. Э. Исаева я. Совхоза отделене кхалнаьха Совета председатель, городской Совета депутат я из. Къонача коммунистка хьинаре лелабу шийна тІабилла общественни болх. Ше беттача 22 ІаттагІара хІаранегара ши эзар совгІа килограмм шура яьккхай цо. Тхо гІалат дальилац из парте дІалийна.

Парте дІаяцарца чакхбала коммунисташ кхебара болх. Из болх цул тІеххьагІа мара баиъенца дІа а болалаш. Къонача коммунисташта кхетам белар, цар партийни денал чІоагІдар, къахьегама чІоагІагІа безам тІабахийтар ший керттерча декхарех цаІ лерхІ партийни организаце. Кхетама балха ларде лувц оаха КПСС ХХШ съезда решенеш тІа белгалаь партийни дисциплина чІоагІъярен коммунистий бехктокхам лакхбарен хьакъехьара декхараш. Партийни собранешка, бюро каст-каста лувца уттаду укх тайпара дешаш: «КПСС Устаbо дІадехараш коммунистана кхоачашдарах», «Коммунистий производстверча авангарди лоархІамах», «Болхам айбара партийни организацена хьалхашка латтача декхарех», ишта кхыдараш. Цул совгІа ладугІ коммунисташа шоай балха гІулакхех. КПСС Устава декхараш кхоачашдарах лаьца еча отчеташка. Масала, партийни собранешка коммунисташа ладийгІад нов. Горбатенкога, Абдуразакога, Байгереега, Шихабовга, ишта кхыбараша. Коммунисташа производстве, цІагІа, общественни моттигашка цар дувлийта гІалаташ, уж дІадалара ханаш белгалийр.

Цул совгІа кхетама болх беча кхыча методех а пайда эц партийни организаце. Къахьегама е партийни дисциплина телдаь коммунист партийни-принципиальностаца вувц, тІайпи решенеш объективни хилийта хьож, уж кхоачашъяра даим тІахьожам лоаттабу, ишта кхыраш. ХІаьта социалистически яхье материальни моральни стимулех пайда эц.

Теркам тІабехийташ лелабу партийни организаце коммунистий политически знаней боарам лакхбара, коллектива юкъера доттагІах чІоагІдара болх а. Укх тІеххьарча хана дукха карагІдаьнинд партийни организацена къона кадраш кхеечеи политически кийчъенка хиларга а доакхача гІулакхашка а хьежа уж балха участкашка дІанийсъярш. Керттерча балха участкашта дова дераш балха гоараз лакха бола, болх вІаштІехьбаккха ховш бола специалисташ ба. Уж ба къона коммунисташ тракторни бригадий бригадираш И. Стойчев, Я. Батаев, шурий-товарни фермий бригадираш А. Бачаев, А. Бекмурзиев, кхаш леладеча бригада бригадираш Х. Гачаеви Ф. Барыши, ишта дукха кхыбараш.

Царгара хьокхам а эцаш дика къахьегама толамаш долх ленински къахьегама вахте эттача боахама къахьегамхоша.

Х. БАУДИНОВ,
«Гудермесский» совхоза партиома секретарь.

ПРОПАГАНДИСТИЙ БОЛХ ТОАБЕ БЕЗА

Наьсарен района партийни дешара системе укх шера болх беш я 5 юххьанцара политшкола, марксизма-ленинизма лардий 12 школа, 15 семинарски группа, партийно - боахама актива районни школа. Еррига эненьашка дешаш дерригаш а 842 саг ва, царех 416 коммунисти 128 комсомолеци.

Парте Наьсарен райкомо, партийни дешара системе марксистско-ленински творе деррига кертора доакъош лерригІа Іомадеш хилар теркал а деш, укх шера керттера уйла тІабехийт пропагандистски кадрий квалификаци лакха хилийтара.

Партийни дешара пропагандисталла чІоагІбаьб 40 саг, царех 38 лакхера образовани йола коммунисташ ба.

Цунца цхьана, пропагандистски балха юкъе лакъа лоац предприятей, учреждений, школий 30 кулгалхочо. ХІаьта уж хул берригача пропагандистех 75 процент.

Йоккха балха стаж йолаш болча пропагандисташта нийсса эггара хьалха пропагандистійла болх бу 7 саго. Райкоме дешара бІарччача шера лаьрхІа еттаяьй пропагандистий семинарий план.

Пропагандистий семинарашка теоретически собеседованеш енга, пропагандисташа шоай кийчъяь докладаш рефераташ юшилга, балха опыт дІа-юха эцилга вІаштІехьлаккха лаьрхІад. Района къахьегамхоштa хьалхашка латтача аргІанарча боахама-политически декхарий хьакъехьа пропагандисташка хан-ханахьа хоам белга декхар а дь тІадожалу парте райкомо. Цудухьа семинарашка каст-каста къамаьлаш ду райкома секретараша, райисполкома, предприятей, учреждений кулгалхоша. Плана тІа методически дешаш а да: политически литература тІа ше цхьаь болх белга вІашатІехьдаккхарах, занятешка гойтара пособех пайда эцара хьакъехьа. Йийша материал керта чу сацийтара болча собеседоване лоархІама хьакъехьа, пропагандиста къамаьла культура хьакъехьа, н. кх. хІ. 27 сентябре эггара хьалхара семинар хилар укх тайпара дешаш дувцаш: «Занятей лакха организационни идейно-теоретически боарам Іалашбара декхарех», «Гойтара - дешар хьехара лоархІамегІарча методех цаІ».

Семинара планагІа декабрь бетта пропагандистий методически конференци хила езаш а укх темах лаьца: «Партийни пропаганда керттера принципаш». хІаьта дешара шу чакхдоаллаш теоретически конференци хургья: «Коммунистически буржуазни идеологей машар хург ца хилар Ленина яьхари хІанзарча хьалашка идеологически къовсам чІоагІбалари».

Фу хьакъехха парте райкомо пропагандистски кадрашца бу болх тахкаро?

Парте Наьсарен райкомо хІанз вІашаш юза новкъостал ду пропагандисташта, эшача тешарех методически литературана Іалашбаьб уж.

Политшколайн семинарийн балха хьалхара, коммунистий теоретически дешара хьалхара бехктокхам лакхбе гІерт райком, партийни пропаганда са царех хилийта гІерт...

Пагахьа санна хьалха семинараш теоретически дешаш кІоаргга дІадувцаш чакхйийннаяле, опыт дІа-юха эца нагахьа мара вІашагІбайттабеце, хІана хІара семинаре къинарегІа дакъа лоацараш пропагандисташ ба, опыт каст-каста дІа-юха эц, шоашта хетараш дувц.

Юххьанцарча политшколай, коммунистически кхетамбалара лардий пропагандистаца е теоретически а, е методически а болх бац парте райкомо.

Пропагандисташца беча балха тІа дІа-юха эцаш ец В. И. Ленина произведенеш лардий школашкеи семинарски группашкеи Іомаяра опыт.

ХІана хьалхарчул цІенхаштагІа кийчлу пропагандисташ занятешта. Школа е семинара хІара кулгалхочукга я КПСС исторех йолча лекцей курс, философех, политэкономех дола учебникаш, цхьабакъда, цунца цхьана цар хІана а Іомаяц В. И. Ленина произведенеш, е цар чулоацамах деша багІарашта дувца йиш йолаш а бац.

Пропагандистски кадраш шу кийчъеш а, уж хьалкхееш а парте райкомо дицаьд царгара доагІар хьалеха дезнага, хІаьта из бахьан долаш дешара шу Іадоладенначa юххье занятеш юкъатІа йийлар пропагандистий бехкагІа (нов. Г. М. Могушков — райбольница лардий школа. Э. З. Кодзоев, — трикотажни фабрика лардий школа).

Комсомольски политически дешара системе болх беш ва 33 пропагандист, царех 19 коммунист ва. Цхьабакъда, уж хІанз а КПСС райкома бюро чІоагІбаьбац, царца беш цхьаккха тайпа болх бац.

Парте Наьсарен райкомо пропагандисташца беча балха тІа къаьстта уйла тІаяхийта ева пропагандистски семинарий чулоацамах. Лекцешта нийсса практически занятеш ехга а вІаштІехьлаккха деза, хІаьта пропагандисташа уж шоай кийчъеча хана кІоаргга Іомаде деза могадаь литература, рефераташ язъе еза. Семинарий кулгалхой лоархІам лакхбе беза, уж докладчикаш а боацаш, хила боагІача тайпара бола кулгалхой хийтар дукха. Уж декхарийла ба дискусси кийсача оагІорахьа лостае, бакъдолчоа духтІабовлара новкъостаьта гІо ле.

Парте райкома пропаганда агитацеи отдела дукха мероприятеш чакххьаха еза знаней боарам мелаб, пропагандистски кадрий кийча меллай хьожаш, цу хІамаша новкъостал дергда политически занятешта кулгалхой кийчбеча хана уж хІарахьар къаьст-къаьста теркале.

ТодашагІа йола пропагандистски опыт йоаржара тоъал пайда эцац «Ленина никъ» яхача районни газетахи радиохи. Газета тІара дувцар, политшкола кулгалхочох, семинарах лаьца радиопередача яр — из цуи гІулакхаш общественносте къоабалбелга да, цар белггала, пропагандиста къахьегам хоастабу. Районе ба дика лийна, кхетам бола пропагандисташ. Х. А. Яндиев — агроном, «40 лет Октября» совхоза марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист; К. Г. Чуряков — «Армхи» санаторе юххьанцарча политшкола пропагандист, С. М. Муцольгов — мельзавода лардий школа пропагандист; В. М. Сакалов — «Экажевский» совхоза лардий школа пропагандист»; И. А. Тангиев — «40 лет Октября» совхоза лардий школа пропагандист.

Пропагандисташи дешa багІараши литературица ІалашбелгІа дІахо теадар, балха формаши методаши эргаIоахаш тоалар духьа а В. И. Ленина ваьча дийнахьа дена 100 шу дизарца дуваденна а библиотекашка хьажар чакхдаккхаза дертlац.

Сий долаши бехктокхамеи ба пропагандиста болх. Из даим чІоагІа терка а воакхо а еш хила беза партийни организацей оаггІонгахьара. Миттача хьалашка мара вІаштІехьдаргдац кай из болх шоай общественни професси лоархІаш бола пропагандисташ хьалхебе.

Х. ХОРОШИЛОВ,
КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела инструктор.

ЖИТОМИРСКИ ОБЛАСТЬ. Дакхийна гІулакхаш жоп лу Новоград - Волынски антибиотикий завода коллективо КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешта. Укх шера планал совгІа бІаьш килограммаш доакъара биомицин арахийцай предприятеа, продукие килограммагга бола мах цхьа сом лохбаьб. Цу предприятe доакъара биомицин — Советски Союзе эггара дарегІа я.

КхоалагІча квартала итогех СССР Министрий Советерча микробиологически промышленноста Керттерча управление предприятеша лелаьча социалистически яхье шоллагІа моттиг хьожаьй завода. В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара еха йоагІача тайпара наькъахар духьа яхь лелаеш заводa коллективо декхар тІаийцад шера план 1966 шера 15 декабрь хьалхІехьехчало кхоачашъе аьнна.

СУРТА ТІА: лабораторе заведующи коммунистка С. К. Подужний лаборантка Т. С. Дынкин. Потребителашка дІахьийтаекхьа бовзеша хьож продукцега.

П. Бейко сурт.
ТАСС фотохроника.

Дог гІоздоаха хьокхамаш

Лакхача къахьегама толамашка чакхдаьккхах пятилетка кхоалагІа шу ленински къахьегама вахте эттача № 2 йолча Грозненски горбыткомбината коллективо. Продукцен реализаци яра шера план 22-ча ноябре кхоачашъяьй цо. Ер шу чакхдалалехьа тІаьоагІачи шера чутах 60 эзар сома мехьа хийча продукци дІайохьийтаргья. Арахецача продукцега, ремонт еча дІабола мах лохбарах пачхьалкхенна кхедаьд эзараш сомаш. Укх шера цахаддаш социалистически яхье хьалха латт Юсупов Ахьмад керте латта сахьатанига ремонт еча цеха коллективи Хайтлев. Іахдис кулгалду аьшка тара, обувецача цеха коллективи. Цар хьокхамаш кхы а лакхагІа да.

Н. ГОНТАРЬ.
Грозненски № 2 йолча горбыткомбината ленинигІоно знаменист.

ТІАБОАГІАЧА БЕТТА ЧОТАХ

Ленински къахьегама вахте латтача Грозненски кондитерски фабрика болхлоша доаха къахьегама толамаш ди тІехьа лакхайб хул. Валовни товарни продукци арахецара 11 бетта план 21-ча ноябре 102 процент кхоачашъяьй цар. Планал совгІа арахецаргья эттех эзар сома мехьа продукци. Арахецача продукцега дІабола мах лохбарах укх шера пачхьалкхенна кхоадаь 18 эзар сом. хІаьта дІанагІа лаьрхІачуи совгІа фабрика коллективо бaь пайда 32 эзар сом да. Социалистически яхье хьалха латт мастера Павлова Ольги Ивановнас кулгалдеча карамельни цеха коллектив.

К. БАШИРОВ.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГХИЛАРАХ ТЕШАШ БА

«ГРОЗНЕФТЕХИМЗАВОДЫ» ОБЪЕДИНЕНЕ ПРОФСОЮЗНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

Самардийнахь, 28-ча ноябре, геоод Грознерча В. И. Ленина цІерагІча культура Двореце хилар «Грознефтехимзаводы» объединене предприятей профсоюзно - боахама актива. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дениа кийчо яра мехкдаьтта чакхдаахачеи мехкдаьтта химически промышленноста болхлошта хьалхашка латтача декхарех доклад йир «Грознефтехимзаводы» объединене керттерча инженера В. В. Серова.

Докладчика белгалдаьккхар пятилетка кхоалагІча шера республика мехкдаьтта чакхдоаккхачеи химически промышленноста болх дика беш хилар. Мехкдаьтта продукци арахецара 11 бетта план 26-ча ноябре кхоачашъяьй объединене коллективо. Планал совгІа арахийцай митташ эзараш сомий мехьа продукци. Продукцена реализаци яра план 101,3 процент кхоачашъяьй. ДІадахача шера 11 бетта реализаци яьчул 7,3 процент дукхагІа дІаяхьийтай кийча продукци укх шера цу юкъа, чакхдоаха мехкдаьтта 6,5 процент дукхагІа хиннад. хІаьта къахьегама опсарле 8,8 процент лакхъеннай.

«Грознефтехимзаводы» объединене еррига предприятеши организацеши укх шера цхьоалагІча апреле дена планированен экономически стимулированен кердача системах болх беш я. Цу кердача системах болх беча юкъа пачхьалкхенна боккха пайда баьб объединене предприятеши. Совхха воахІ бетта баьчул 16,3 миллион сом дукхагІа пайда баьб цар пачхьалкхенна укх шера кердача системагІа болх беча 7 бетта. Автогенно-карбидни завода коллективагара дІайиккхача объединене еррига предприятеша тІехкхоачашъяьй пачхьалкхен план. Соахка итт бетта арахийцачул 26,2 процент дукхагІа за укх шера цу юкъа арахийна бензин. Арахецача продукцега дІабола мах лохбарах кхоаль ахча 308,3 эзар сом дукхагІа да. ПланагІа лаьрхІачул 4,4 процент дукхагІа кхоьйй бедал, электроэнергий, мехкдаьтта продукташ.

Объединене предприятей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша дукха мероприятеш чакхъяьхай пятилетка кхоалагІча шера план хапал хьалха кхоачашъяра. хІаьта царех цхьаькха бериат а даьннад. ТІайпна социалистически декхарех пятилетка кхоалагІча шера план 28-ча декабре кхоачашъе сацийна «Грознефтехимзаводы» объединене коллективо. хІаьта из 11 бетта план 26-ча ноябре кхоачашъяьй. тІайпцача декхарех къахьегама опсарле 8 процент лакхъе езача 6,3 процент лакхъяьй. Цу хьокхамаша хьалхьокх тІайпца социалистически декхараши шера плани хапал хьалха кхоачашъергхилара. Грозненски химически комбината коллективо арахецача деррига фенолах 99 процент дунен тІа дикагІйолча стандарташка кхаьчад. Укх шера производствана юкъейихьай Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара йола 57 план. Цар пачхьалкхенна баь пайда 709 эзар сом да. Уж къахьегама толамаш доахача дизаь дакъа баьнад объединене предприятей тешкарча новаторашa, рационализаторашa. Цар производствана юкъейихьача технически мероприятеша, рационализаторски предложенеша пачхьалкхенна цхьа миллион 160 эзар сом пайда баьб.

Социалистически яхье хьалха латт Грозненски химически комбината, А. Шерипова цІерагІча Нефтемаслозавода коллективаш. Укх шера царна массехказа кьежаьй СССР-а Министрий Советеи профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦІе байракхаш. Дика къахьегаш я тха объединене Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахачеи «Нефтехимзапчасть» заводий, ПТК, автотранспортни контора, кхыча предприятей коллективаш.

ХІара сменагІа нормаш тІехкхоачаш а еш, хьинаре къахьегача дукхача болхлой шераш яьхар цо. Царна юкъе ва аппаратчик Степанов, пекхагІвола оператор Антонов, слесарий бригадир Шершнев, кхыбараш.

Цхьабакъда, дакъа къахьегама толамаш дика даха а цхьаьзза чамбрацараш а шоай балха юкъе хилаб белгалдаьккхар докладчика. БархІ ассортиментах продукци арахецара, план кхоачашъяьяц. Установкаша планагІа лаьрхІачул дукха хІа ха йоакх ремонте латтар. Хила йоагІача тайпара иц къахьегама дисциплина. Промышленни объекташ хьалъяра план 58 процент шера кхоачашъяьяц. Уж кхоачашбоацараш дІа а доахаш, хьалхашка латта декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах тешаш болаш ба.

Доклад чакхъяьначул тІехьагІа дешаш йоалелар. Эггара хьалха дош делар крекинг-завода цеха начальник нов. Петровна. Цо дийцар шоаш даьхачъ толамех лаьца. Продукцена реализаци яра 11 бетта план хапал хьалха кхоачашъяьй завода коллективо, уж толамаш кхы а лакхагІа хила йиш яр цхьайола кхоачашбоацараш лаьрхІа ца хиннаяле. Ритмически Іалашъяц завод белаца, ший хаьнахьа дІакхаьхьац кийча продукци. Пайда бара план кхоачаш ца яр бахьан долаш тІайпса декхар 190 эзар сом да. Шоашта малашна бедал хилийтара объединене кулгалхошкара новкъостал а дехаш чакхдаьйтар цо ший къамаьл.

Доахача къахьегама толамий керттера лард я къахьегам нийса вІаштІехьбаккхар социалистически яхь шерагІа йоаржаяр, — аьлар Грозненски химически комбината профсоюза завкома нов. Бузоверова. Докхай да тхона хьалхашка латта декхараш. Пхе шера план чакхйоалача хана къахьегама опсарле 45 процент лакхъе еза, пачхьалкхенна кходе лаьрхІад 5 миллион сом. Уж кхоачашдергхилар хьахьокх доахача къахьегама толамаша. Товарни продукци арахецара 11 бетта план 19-ча ноябре кхоачашъяьй комбината коллективо, продукцена реализаци яра план — 18-ча ноябре. Уж толамаш доахача дика дакъа яьнал рационализаторашa. Уж 550 саг ва комбинате. Цар укх шера производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша, организационно-технически мероприятеша пачхьалкхенна 301 эзар сом пайда баьб.

Пхе шера план хапал хьалха кхоачаш а еш, В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дениа сийленца накъбакара хьинар кхо ца дош Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша къахьегаш хиларах лаьца дийцар завода йиъъагІча цеха воаккхагІволча оператора нов. Данилова. Мехкдаьтта сийла продукци арахецарен продукцена реализаци яра 11 бетта план 27-ча ноябре кхоачашъяьй завода коллективо. Кхоь Іи 12900 гекакалорий, электроэнергий 245 эзар киловатт-сахьат да.

Къаьнача оборудоване метта керда оборудовани ца оттара. болхлошта чуІе шенош хьалдехта чІоагІа во лелоhилар балха Іаткъаш хилар бехгалдаьккхар цо.

Шоай къахьегама толамех, кийчча хаалех, хьалхашка латтача декхарех лаьца къамаьлаш дир А. Шерипова цІерагІча нефтемаслозавода керттерча инженера нов. Павлова, ПТК оператора нов. Худинас, кхычар.

Цул тІеххьагІа В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дениа сийлевна накъбахара социалистически декхараш тІайийцар гулбеннараша. Пхе шера планал совгІа тайп-тайпара мехкдаьтташ химически продукие эзараш тоннаш арахеца лаьрхІар цар.

Б. МОСТОЕВ.

Ленински къахьегама вахта а этта къаьстта дика къахьег укх шера Грозненски вагонни депорча Лисицин Олег керте латтача цхьоалагІча смена болхлоша. Цхьа бутт дІабахийтабаь цар бетта план тІеххоачаш да еш. Цхьайтта бетта план 26-ча ноябре кхоачашъяьй. Къахьегама опсарлен план 3,3 процент тІеххоачашъяьй. хІаьта вагонашта ремонт ерга дІабода мах планагІа лаьрхІачул 5,5 процент лохбаьб. Из бахьан долаш пачхьалкхенна кхоаьл эзараш сомаш. Эзхьа йоа ца еш. ЭзоргІача хьисапе запасни оатхалаш дІаохийтарах укх шера кхоаь ахча 11380 сом да. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьийгал слесараша В. Матека. В. Паничкина, товара Н. Натыбинкe, кхычар.

СУРТА ТІА: товарь В. Натыбинский.

М. Пимоов сурт.

НАЬКЪАШКАРА СИЙГАШ

Дукха мел хьежача массехк тайпара прибораш я бІаргагуш. Выпрямителаш, дешифраторaш, массехк тайпара реле, локомотивие сигнализаце тайп-тайпара усилителаш. Из деррига Гудермесерча тІахьожама бустама цеха сигнализацеи связи 16-ча дистанце бІаргалайра тхона. Цу ерригача аппаратура проверка а ремонт а ю укказа.

ТІехника бу шоай болх электромеханикаша. Из болх цар говза бар бахьан долаш дийнахьа бувш ца долий хьаг уж сийгаш. Цу гІулакхо дика гІо ду поездаш дика лелийтара.

Коллективо сий ду укх цехе иттех совгІа шера хьинаре къахьегаш болча электромеханикий Г. Серлобинцева. Н. Боковий, Л. Матвеевой, Г. Малышко, кхычар. Вешта уйла тІаьхийта нарех хІоране болх хьабиро торо хулийт брак ца еш ца дІабахьа. Воккхача безамца дувц ший болх лоех лаьца тІахьожама приборий цеха воккхагІволча инженера Дегтярев Григорий Ивановича.

— Шоай болх дика бовза специалисташ ба уж, прибор цар бе хуле дог тийша хила мегаргва цар брак ерг ца хилара, — йоах цо.

Дика специалисташ хилара совгІа говза рационализатораш а ба электромеханикашта юкъе. Уж ба автоматически сигнализацеи поездашта юкъерча радиосвязи ремонт ю И. П. Лаш, В. Н. Борисов. Цар творчески шоай болх баро торо хулийт аппаратура гешме проверкеи ремонти е. Производствана боккха пайда баьб цар еннача массехк наьхерча предложенеша.

Коммунистически къахьегама цІи еккхара яхье лаьйа къахьегаш я хІана цу цеха коллектив. Цо хьахьокх уккаваьрча болхлоша балха хинна керттера теркам тІабахийтала.

И. ДЖАМАЛОВ.

ЭТНОГРАФИЧЕСКИ СБОРНИК

1962—1966 шерашка вай республике болх беш хилар Грузински ССР Іилмай Академе историй, археологий, этнографей института А. Н. Робакидзега. Р. Л. Харадзе керте латта Нохч-ГІалгІай этнографически экспедици. Цунна юкъе бар гІорбаьнна этнографаш, архитектораш, художникаш. Цу экспедицеца дакъа лоацаш хиннаб историй, меттий, литературий Нохч-ГІалгІай Іилманахоама института болхлой И. М. Саидов, А. В. Шамилев, Нохч-ГІалгІай краеведчески музей болхло М. Х. Ошаев.

ХІанз Тбилисе кепатеха арахийцад «Кавказски этнографически сборник. Лоаман ГІалгІайчен этнографе очеркаш» яха книжка. Сборника тІа шерра пайда ийцаб экспедиция гулъеча материалех, дика дайла дІашхад Нохч-ГІалгІайчен этнонимикай топонимикай дешаш, дика лакъа хаакъл зодчества памятникех, къаьстта нах баха а тІема а яьча гІаллех, вІовнех, гІанех, нах баха ховшаш хиннача формех, хІаьта цхьацаа наьха боахама гІулакхех а дувц книжка тІа. Дика материалаш я кхыча этнографически темана хетаьл а. Экспедице доакъашхой хиннаб геттара а ширача замалахьа нах баьхача моттигашка, гулъьйй цар боккхача маьхера материал.

Сборника тІа кепатехай вай республика къаьнагІа волча писателя Х. Д. Ошаева юкъерча бІаьшеренний зодчества тамашийна хозача памятникех — вІовнех лаьцна статья.

Грузински ССР историй, археологий, этнографей институто вай республика Іилмахоша дакъа а лоацаш кепаетта лерхІ лоаман Нохчийчен этнографех йола очеркаш.

ТУРПАЛАШ ДАИМ ДАГА ЛАТТ

1919-ча шера Наьсарен районерча Долакха-Юрта къиза тІемаш хиннад деникинцашца. Юрт бахьан турпала лийтача тІемахоштa дегІача памятнико дика е дагалохийт уж деной. Цига Советски Іаьдала моастагІашца лийтаб дукхача къамий никалаш. Чрезвычайни комиссара Серго Орджоникидзе распоряженех, гІалгІай партизанашта новкъостала баьхкар Шеча командирий Владикавказски училища курсанташ. МоастагІа вінавара дуккхачар шоай са дІаделар. Цхьабакъда цьаккха а ихавалаьзар...

Орджоникидзевски лакхерча тІема училища — хьалха хиначa Шеча командирий училища хІанзара курсанташ баьхкаб Долакха-Юрта юхе байна дІабехка боахча турпалаш сийдеш дагабоха. Митинге къамаьлаш дир района тІема комиссара нов. Ядеров а, Долакха-Юрта хиннача тІем тІа дакъа лоацаш хиннача нах. Цаурбекова, Акиева, Лысенкова. Шахриева, курсанташа нах. Коваленкоо, Пулаша.

БІухоша веношаш дахкар монумента кьедестала тІа.

В. И. ЛЕНИН ЛАЬТТАВ СОВЕТСКИ МЕХКА ОБОРОНАНА КЕРТЕ

Октябрьски революце Центральни Пачхьалкхен архива декхнийча цIеношка массаьа а санна сатийна я. Воча хетаи хьаехк саха 1918 шерара Ерригроссийски Центральни Исполнительни Комитетъ протоколиЙ листаш.

Юххера а корадоагIа тхона эшаш дола шовзткъе итт шу хьалхара документ — 1918 шера 30-ча ноябрера ВЦИК-а заседане протокол. Заседани дІайолаенвай сайрийна кийсса 7 сахьати 40 минути шолча. Яков Михайлович Свердлова председателал а деш. Цу хана фронтий пIера гона юкъе бар мохк. Заседане эгара хьалха дуьцаш дола деш да чрезвычайни тIема диктатура къаьстта орган — болхлойн ахархойн оборона Совет вIашагIйоллараха дола кош. ВЦИК-о соцам баьб цу тайпа орган В. И. Ленин председатель а волаш вIашагIйолла а оборона дукъа мехка низаши средствашн варцагIъяхара гIулакхна эша еррига бакъонаш цунга дІалла а.

Заседане къамаьл даьча ВЦИК-а председателан Свердлова хьахкхайкадир: «...Советски Республикера еррига а массе тайпараъа учреждениш бакъонца шоай беррига балхаца оборона Совето кулгаллеш а тIема эшшача тайпара, вай социалистически оборонана эшшача тайпара хуциле а я...».

Иштта Сийлаьь - Йоккха Октябрьски социалистически революци котъьйначул тIехьагIа цхьа шу доаллашехьа а тIаьльттача хьалаша дIадийхар тIаккхуьдача чурчен араьшрчен контрреволюцех къахьегамхоша карагIдаьннараш лораде дезаш йола пачхьалкхен Іаьдала чрезвычайни орган вIашагIйоллинга. «Тохкамах чакхваьнна къовсамхо, дикагIа барел дикагIа вар, новкъост Ленин председатель а волаш вIашагIъелдача болхлойн ахархойн оборона Совето, — яздора цу депешка «Правда» газето, — шийн бе-дохка а фуннагIа даь а кертIадаха а деза низам дерах юхатохара эгара хилийза дарглоацаш дола дааьхош — машиннаькъни, продовольстви, тIема заводаш».

ТIема ведомства, производства гIуллакхашта йолча чрезвычайни комиссе, машиннаькъйн предаполъствен ведомствай гIулакхаш вIашагIа а тIеха, оборона Совето кулгалдаьд кахаца, продовольствона, гер-заца, обмундированеца ЦIе Эскар Іалашдара гIулакха. Цуа совгIа, цо кулгалдаьд Москва, Петроград, кхыйола городаш продовольствеца Іалашъяра, къаьсгана опсарло лаххъергйола гIулакхаш вIашгIехьдаьлад. Цуй соцамаш кхоачашде деккар а даь тIаложадаьдар еррига центральним моттигерчен ведомствашта а учрежденешта а, хIаьта иштта Республика беррига гражданашта а.

Оборона Совета шийн аппарат хинйац, шийн беррига гIулакхаш чакхдахара цо йог гIортагга яьй Халкъа Комиссарий Советен йоагI-йоагIача ведомствайн аппаратах. МоллагIча, цо але а е кхыале а йолча ведомствай кулгалхо хинна оборона Совета хIара член дивва шон дала дезаш вар шийн ведомствах лаьца яь оборона Совета решенеш кхоачашъяра хьалхара. Къаьст - къаьста, эгара лоархIаменгIа дола дешаш чакхдахара къаьстта комиссеш вIашагIъехкар, оборона Совета уполномоченнеш моттигашка ухийтар.

Оборона Совета заседанеш доккха доацача, тIехдаьккха доацаш кийчдаьча Кремлерча Халкъа Комиссарий Совета цIагIа, массаза а кIиранна шозза йора. Кест-каста гулйора аргIагIа йоагIаш йоаца, сагтота заседанеш. Дуьна уьттадеш дуккха лешаш дар. Оборона Совета эгара лоархIамегIа долча гIулакхех дар продовольственни гIулакх, транспорт, промышленность, йоаго хIема ордагIйоалхилга, тIема кхоачам бара эша гIулакхаш вIаштIехьдоалхилга. Еррига а оборона Совето лькхача хана, 1918 шера 1 декабре дена 1920 шера 7 апреле кхаччалца, бIаь совгIа заседани льй цига, тайп-тайпара 2500 дош дийцад. Ерригаш а хIана яц аьнна йола заседанеш, цхьайолча кIеззигачаргара дІанккхача. В. И. Ленина председательан а дені хьй.

Оборона Советан заседанешна тIейийна соцамаш дешача хана шаьра хелу Советски Іаьдала хьалхарча шерашка беттабенна мехка цхь, хьалхашка отт цу чойлахьачен боарах бойцаш халачен хана Коммунистически парте, цун Центральни Комитето, Партен пачхьалкхйни баьччо чакхдаьха доккхий гIулакхаш.

Оборона Совета председателан балха тIа хиннача В. И. Ленина гIулакхаш белгалдоалар хьаьутташ дола политически тIемех хьалаш массе оагIорахьара теркалдарца, советски строя керда социальни - экономически морально - политически торрадаш кIоарга кхетаярца а гIалат ца доалаш цар мах барца а. Нагахьа саг ца хулча тайпара хьакъал дIахоачаш хиннав Ленин хIара хаьддача минуте хирагIа бола кхерам шаьра бIаргаго, из минчахьара боагIа ха. Шеча Эскаро керттера тохаш йола хIама бокъонца мичахьа лостаеза, деррига низаши средствашн хоадамболлаш болча лостама тIаераде чоалханерча событешка сихен нийсен дуктIавала, цига хила тарлуш дола хувцамаш бIаргаго.

Мехкан Гергашцарча Низаштен кулгалдара болх оборона Совето нийса бар бахьан долаш вIаштIехьдоалаш хинмах мехка еррига ресурсаш низаши чухьарех арахьарех контрреволюци йохара диззан лаьрхIам сарцагIдоахилга а политически, экономически тIема кулгал цхьаи накъъаца декга а. Шаккха а лаьгI ца болийташ оборона Совето тIахьожаш лоттабеш дар Республика революционни тIема Совета а моастагIа эша а ваь йизза котало йоаккхилга Іалашде дезаш йолча ерригача органий а гIулакхаш.

Оборона Совета керте лаьттача хана В. И. Ленина чакхдаькха Іалашматте доккхийн массе оагIорахьарен гIулакхаш боккхача лоархIаме хилар граждански тIем тIа вай котало йоаккхилга Іалашдара. Сийлахь боккхача Дай-мехкаь тIема шерашка оборона Пачхьалкхен Комитет вIашагIйоллара йола образец хилар Ленин керте лаьттача оборона Советан.

Бакъдар юкъа лаьгIйеннача хана цхьадола эскараш халкъа боахам юкъалеттаоттабер дукхьа къахьегача эскарий хьал тIа даьхар. Цу хьалашка шийн боахама - экономически функцеш шерье яьхар болхлойн ахархойн оборона Совет, хIаьта Халкъа Комиссарий Совето 1920 шера 16 апреле баьча соцамагIа оборонан къахьегамен Совет (СТО) аьнна цIи а тилла Халкъа Комиссарий Советера къаьстта комисси йор цунах.

Къахьегамен оборонан Совета дехкарапIа юкъедоагIар мехка боахам дегIабоалабарен оборона Іалашъярен дакъе ерригача халкъа комиссариатийн ведомствайн гIулакхаш вIашагIдувзилгеи чIоагIдеетен. Цу шерашка а къахьегамен оборонан Совета цахадаш керте лаьттар сийлахь - воккха Ленин.

Советски республика кердалга вIаштIехьдоаккилача оборона Совето лаьца дакъа дуцаш, гIорваьннача советски полководеца М. В. Фрунзес белгалдаьккхар: «Граждански тIема опыто хьахьох, нагахьа санна вай советски махара еррига оагIонаш чулоацаш йолча органа мотте лаьтта къахьегамен оборонан Совет вай хийнаенцаре, тамаш яр-кх вай революце леламо вай дукхалъеттадаьча къовсама юкъера вай коталонца арадаьнна хуларе».

Ах бIаь шу дIадаьннад Ленин керте а волаш оборона Совет вIашагIъеллача дийнахьа дена. Октябрьски революце Центральни Пачхьалкхен архивен кхыча архивашкен дада документаш — оборона Совета протоколаши соцамаши,— тIехьа тIайоагIача тIехьенашта а массава хургда вай гениальни баьччаца В. И. Ленинца политически тIемен кулгалхочун, Октябра карагIдаьннараш лораеча советски тIалкъа дог уьрутттадаьчун а исторически коталонаш йоалхилга вIаштIехьдаьлахачун а башха-дика гIулакхаш органически цхьана эшшта тардаьд хьаьвокхаш дола доккха тешал.

Яков ГОРЕЛИК,
тIема іилманий кандидат, (АПН).

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача кена чIоагIа политически а къахьегама а хьинар айлевна накъабелх «Грознино» объединене комсаш лелаеча совхозийн чхьагIар доахача заводийн къахьегамхой.

ДАЬХЕННА — 100 ЭЗАР ТОНН КОМСАШ

Башха тӀолаваш даьхад цар укх шера. Пятилетка кхоалагIча шера республика совхозий бешамашкара чуенай 100 эзар тонн комсаш, пламах йоагIар 76,7 эзар тонн мара йоацача.

Геттара дика къахьйгах укх шера «Советская Россия» яхача совхоза комсаш лелаераша. Цар шоай бешамашкара яьха комсаш 11624 тонн хилар, план 7140 тонн мара йоацача. Калинина цIерагIча комсаш лелаеча совхоза болхлоша 12.089 тонн комсаш яьхар, пачхьалкхен план 133 процент кхоачашйир, «Победа» яхача комсаш лелаеча совхоза къахьегамхоша 11315 тонн комсаш яьхар, план 8750 тонн мара йоацача. ХIаьта «Новогрозненский» комсаш лелаеча совхозо 157 процент кхоачашйир план.

Гектара тIара планах йоагIачул тIех комсаш хьувкъайир объединене боахамаша. Масала, «Советская Россия» яхача комсий совхозо 1122 гектарах хIаране тIара 96 центнер комсаш яьхар, планах 60 центнер мара йоацача. Иштта дика да хьокхамаш Калинина цIерагIчен «Новогорский» яхачен комсий совхозий а.

Дика толамаш даьхад Шелковской районе дукха ха йоццаш вIашагIъеллача «Бурунный» комсаш лелаеча опытни совхоза хьоначa коллективо а. Цо хьахьенкхар гIунар тIа промышленни нешта дарам дика йола комсаш хьалкхее йиш хилар. 1968 шера «Бурунный» комсий совхозо тIехкхоачашйир комсаш хьувкъара план. Дика толамаш даьхад Надтеречни района иштта дукха ха йоццаш йиллача «Знаменский» комсаш лелаеча совхозо а.

Комсий производстве дегIайоалаеш толамаш дахарах Еррнгсоюзни социалистически яхьа итогех укх шера хьалхарча ах шера хьалхара моттиг яьккхар «Знаменский» яхача комсаш лелаеча совхозо.

Комсий дикалга а, цар ассортиментага диллача а гIадвугаш да боахомий бешамашкара даьнна беркат. «Ркацители» яхача эгара дикагIча промышлении сортах йолча комсий морзал 25—27 процентага дIахIьчар.

Вай комсаш лелаеча [illegible] хьалхиннаб шоай гIулакх дика довзаш а дукха дезаш а бола комсаш лелаю дика говзанчаш. Уж ба 88 гектарах хIаране тIара 140 центнер комсаш чуена «Советская Россия» яхача комсаш лелаеча совхоза бригадир Н. С. Гресов, Калинина цIерагIча комсаш лелаеча совхоза шоллагIча отделене планал кхоаза дукхагIа комсаш хьувкъаь болхло П. Шамсудинова, комсаш чуецаш норма 280 процент кхоачашъяь «Наурский» яхача комсий совхоза балхло А. П. Ивченко, дуккха кхьбараш.

Комсий боахам дегIабоагIаш санна толамаш дегIадоагIа «Грозвино» яхача объединене боахамашкара хьайбаш леладелгеи кхаакара культураш лелаелгеи.

Укх шера цхьоалагIа ноябрь тIа кхоачаш пачхьалкхенна ялат, дулх, шура хIаллара шера план кхоачашйир, уж продукташ пачхьалкхенга хIако а йоккхаш я.

Агротехнически дикагIча хаашка тураьха дув кIа дIадийра объединене комсаш лелаеча совхозашъ 16 эзар гектара тIа, е планах лаьрхIачех 103 процент. Комсаш лельрал есагIа дегIаегIаш комсех, чхьагIар доаккха промышленни [illegible] 1968 [illegible] вай чхьагIара заводашкен пункташкен кхьачар 98,3 эзар тонн комсаш. Юкъ юкъе ца йоллйташ чакхъьякар уж. Комсаш чакхйоахар еррига предприятешка технически инструкцеша ца яххарен чхьагIар даьккара режице [illegible].

Дуккхача шера эрттаре лаьрхIаш маркаш йолаш чхьагIар даьккха дика чхьагIара материалаш кийчъяра къаьстта терам тIабахийна ноцаш чакхйоалача хана.

ЧхьагIара заводашта чакхьаха хьалийчаш комсех укх шера 7842 эзар декалитр чхьагIара материалаш кийчйир, пламах 5717 эзар мара йоацача.

Укх шера «Грознино» объединене чхьагIар деча ерригача предприятешка продукцеша реализаци яра, производства боарама къахьегамь опсарле лакъъяра, товарни продукцеца дIабода мах лехбара планови задание ханнахьа кхоачашйир. ЧхьагIар доаккха сезен толамца чакхъяккхара ноккъостал дир чхьагIар доаккхача промышленность предприятеш технически дика кийчъяь хиларо.

ЧхьагIар доаккхача заводашка оттаьб я сахьата 20 тонн комсаш чакхйоака ВПЛ-20 яха поточни линеш, къаьна ПМ-412 маркех йолча прессай метта керда, балха опсарле лакха йола ПНД-59, ПНД-5, ВПНД-10 яха прессаш оттаьй.

Дуккхача предприятешка чхьагIара материалаш термически кийчъяра технологически оборудовани хилийтай. Цу гIулакхо чхьагIарам а цар стабилизаци а тоаю.

ЧхьагIар доаккхача хана дикагIйола предприятеш хилар 27 эзар тонн комсаш чакхъяьха «Наурский» яха чхьагIара завод. 11 эзар тонн комсаш чакхъяьха «Советская Россия», «Калиновский» яха комсий совхозаш.

Шушашка чхьагIар чудоттара производстве шерьяраш цук мощностан дегIайоадаяраш цIеякашта теркам тIабохийт. ХIана укх сахьата Грозненски чхьагIара - коньяка комбинатен, Червленски чхьагIара заводен хьалъяш я шера 1 миллион [illegible] литр мощность йола цехаш.

«Грознино» объединене чIоагIа дегIадоагIа коньяк доаккхилга. ХIара шера дукхагIа доаккх коньяка спирта [illegible].

1968 шера Наурски чхьагIара заводен Калиновски комсий совхозен хьаьте йолайир коньяка спирт доаккха цехаш. Сезонах хIаране 100 эзар декалитр аккха лаьрхIа я цар мощность.

1969 шера уж а йолаш «Грозненский» чхьагIара - коньяка комбината 300 эзар декалитр коньяка спирт доаккхаргда. Коньякаши дукха ноаттаду а марка йола а чхьагIаршн дукхагIа дахара бу дукхахча шерара [illegible]. Иштта йола фондаш хьаеш я.

1968 шу делалуш коньяка спиртой фонд 362 эзар декалитр, лаьттачен марка йолчен чхьагIарий 170 эзар декалитр яр. 1969 шера из хургьа спирта 480 эзар декалитри чхьагIарий 280 эзар декалитри. «Грознино» объединене предприятешкарча дикача чхьагIарашъ йиш хилийтар кунен хьалхашта юкъерча выставкашка цхьа дошон цаI детен медаль оттаь. Дошо медалаш яьхар «Наурское десертная» яхача чхьагIаро шиъ, «Мускат десертный», «Сильванер Терский», «Ркацители Терское» яхача чхьагIарама, «Алиатико» [illegible] чхьагIара доте медаль еш.

Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIча кварталах хьалхара моттиг яьккхар Наурски чхьагIара заводо; Грозненски чхьагIара -коньяка комбината I квартале — II-гIа моттиг, Каргалински чхьагIара заводо 1-ча квартале III-гIа моттиг яьккхар.

ЧхьагIар доаха еррига заводаш планированен экономически стимулированен керда системах болх беш хиларах толамаш доахаш я. Комсаш лелаерийн чхьагIар доахаргийн къахьегам боккха пайда луш ба — укх шера «Грознино» объединене 19 миллион сомал совгIа пайда баннаб. Дукха средствеш къастаю эха совхозин производства гIишлош хьалъяраи из шерьяраи, 1968 шера итт бетта хьал а дах нах баха ховшабаьб 8005 квадратни метр хулача цIенош.

Комсаш лелаераши чхьагIар доахараши шоаш даьхача толамех кхоачамбаь Іеш бац, хадданза дегIайоалаю производство, царна дика дола шоашта хьалхашка латта декхараш. Нохч-ГIалгIайчен комсий боахам дегIабоалабара чхьагIар доаккхилга технически дикагIча тайпара Іалашдара шоай ниэ яхе ца беш къахьегар цар.

Ш. САГАЕВ,
«Грознино» объединене начальник.

НАЬХА ЗАКАЗАШ КХОАЧАШДУ

В. И. Ленин ваь бIаь шу дузаче дене сийлене накъабоалара тIайийце социалистически декхараш хьалл хьалха кхоачашдаре дукхача хиья хьалха латт Грозненски цхьоалагIча горбытокомбината А. Оганесян керте латта № 11 бошна ательа коллектива. Цхьайтта бетта план 15-ча ноябре 100 процент кхоачашъяьй цо. ХIанзалеь планал совгIа тайга хIамаш заказаш сомий махьа я. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика болх баьб Н. Корнеевас, Д. Гайсамовас, М. Никулашинас, Т. Тищенкос, А. Абубакаровас. кхыдаьш.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир Н. Корнеева хьожаш я, Д. Гайсамовас бача болх бега.

М. Лонова сурт.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш тIа белгалдаьд дIахо юртбоахам дегIабоалабара юртбоахамь къахьегамхоша хьаййхашка латта керда доккхий декхараш. Цу декхараша керда къахьегама толамаш дахара тIахьех кхаш хьайбаш леладераш.

КПСС ЦК октябрьски Пленум хинначул тIехьагIа МалгIабика районе «Ингушский» совхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма коллективо хьы а шерагIа боаржабаьб къовсам ихе шера задани хамал хьалха кхоачашъяра.

Фермера гIулакхаш дика дел. Ихе шера планах пачхьалкхенга 18250 центнер шурен 8ъ эзар центнер дулхи докха дезар ферма коллективо.

Йолаш йолча теронех боагIача тайпара пийда а эцаш хIанзае пачхьалкхенга 14600 центнер шуреи 2740 центнер дулхи дехкаш пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачашъяьй ферма. Из санна толам бакъкхабац районе цхьанна а кхыча ферма.

Из карагIдаьннад хьайбаш леладе рий къахьегам пийса вIаштIехьбаккхарах, хьайбай продуктивность лакхъяра боагIа теркам тIабахийтарах.

ДагадоагIа Пензенски областера дукхаьшха дахка шинараш а доаладаь укхаза деттача доахана Іул керда даьккха. Цу хана кхыча фермашкара доярхаш дукха хьагацар цхьоалагIча ферма доярхаех. «Уж доахан дулха мара пайдена дац», — йоахар хьайбаш лелалдераша.

Бакъдар лаьча хьалхарча шера хала хилар доярхашта. Вай мехкарча климатаца сиха дIаIамалар доахан, каст-каста цамогаш хулар, хIаьта а цу юкъах цхьатарра дахка доаделар уж. Дийнахь а бус а ферме бар доярхаш.

Кхетамца оттаь рацион хиларах, доагIача тайпара хьайбашта гIулакх дерах тоаденначa доахана дика лайра вай ахкан йIовхал.

ДIадахар шераш, цу шинарех деттача доахана шийн Іул дир. Иштта къахьийга ферма коллектив укх тIехьарча кхаь шера совхозе хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа, шерагара шерага шура дукхагIа йоах. 1967 шера еррига 4020 центнер шура яьккхар ферма хьайбаш лелад ераша, хIаьта укх шера дIабахача итт бетта 4780 центнер яьккхай детта доахан совдаьнна доацаше. Товарни продукци дикагIа хиларца эргаш да укхазара доахан. Царгара яьккхача шурий базисни хьоанал 4—4,5 процент я, планови яр 3,7 процент йолча. Иштта шура хьаьна хиларах укх шера приемни пункташка дIачуенна шура 135 центнер дукхагIа лаьрхIай.

Кхоачамхилад доакъар Іалашдарах дIадахача шера дика Іангардаьлар ферм хьайбаш. Тайп-тайпара доакъар дар. Дика Іангардаьха хьайбаш бIаьсти йоаллаше мошача доакъара лаьрхIа гураьха йийнача мукха тIа даьхар. Цул тIехьагIа рожь, хьажкIа йийнача доажадир. Иштта дIаьхача ахкан мошача конвейер тIа доажадир доахан. Цу гIулакхо торо хилийтар ахкан замалаь хьайбай продуктивность лакхъя. Дика доажадир доахан скотникаша Шовхалов Эзудина, Садакиев Хьасана, Картоевгlар Исраилеи Хьажбикарен.

Хьайбаш лелалдерий толам гуш ба. 13-ча октябре дена 1969 шера чотах шура дIахуш я ферма коллектив. Шера задани совгIа 7 ноябрь тIакхоачаш пачхьалкхенга 192 центнер шура еннай. ХIаьта шу чакхдалале кхы а 250 центнер йоккха лерхI хьайбаш лелалдераша.

Шура совъяккхарах совгIа цул центнерага дIадодар кIезигдара теркам тIабохийт укхазе. Ферме йоаккхача шурий центнерага дIабода мах совхоза а районе а кхыча фермашкарчул лохагIа ба — 15 сом 40 капиги. Из толам къахьегаца кулгаца баьккхаб. Къаьстта лакхара хьокхамаш даьхад районе хьалха латтача доярна коммунистка Картоева Аяяс. Шера планах ше кхоабача хIара Іаттагара 1680 килограми яккха езача хIанзале 2500 килограми шура яьккхай. Цун сийна центральни усадьбе цIе байрахь айъй. Иштта шоай новкъостел тIехьа ца биса гIерташ хьинаре къахьегаш хьабоагIа хIара Іаттагара 1800—2000 килограмм шура яьккха КартоевгIар Надифан Дибан, Тукаева Тамара.

Ахкан замалаь йоаккхаш хинна шура лаьгI ца яланйтара ханнахьа доакъар Іалашдара йоакхо йир ферма коллективо. Коммунист Ханчиев Юсап керте а оттаваь хьалхе вIашагIъехлар доакъар Іалашду бригада. 6500 центнер толамагIа йола йол 8200 центнер ча аргIаш даь вIашахетах, кхоачамхилада Іалашдаьд но ма доакъар. Ханнахьа ремонт ль кийчъяьй хьайбай помещенеш. Отделене гIишлоеттъяраша цхьана помещенешта ремонт еш хьинаре дакъа лаьцар доярхаша, скотникаша.

Пятилетка задани диъ шера кхоачашъеш В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийленна накъаьнха лерхI ферма коллективо.

В. ТАГУРОВ.

МАХБАРХОЙ ТОЛАМАШ

Ялх шу даьннад Стенько Анастасия Петровна потребкоопераце системе болх беш йола. ТIеххьарча шин шера Ищерскерча юрта тика заведующи я из.

Це тика чу чуваьннача гурьба юрданкана хьалхашка, [illegible] хIама эца чубаьхкача махаца хоза безаме къамаьл а деш мах беш латта Финогенова Антонина Ивановнех Понамарева Евдокия Степановнен.

МоллагIа хIама эшаш тика чу венар гIулакх сихен эшйн кийн дIавохийт укхазара. КIезига хилац малагIа хIама дикагIа хургда, аьле, хьехар деш моттигаш а. Цудухьа дилла а тика чу дукха нах хул. Цхьа хIама ца эшаш саг дIа а вецац тика чура. Цунна тешал да хIара бетта план 110 — 120 процент кхоачашъеш уж хилара. КхоалагIча квартала товарооборота план 112,8 процентн кооперироване план 110 процентн кхоачаш а яьй.

Дика болх беш хиларах доакхасий ду юрта бахача нах Стенько Анастасия Петровнай, Финогенова Антонина Ивановнай, Понамарева Евдокия Степановнай.

Райпотребобщества соцамагIа А. П. Стенько сурт сийлен Доска тIа даьккхад. А. И. Финогеновачен Е. С. Понамареванен баркал аьннад. Цул совгIа Октябра 51 шу дузаче хана Наурски районерча дикагIа йолча мах бархочуи А. П. Стенько сурт районерча сийлахьа фотогалерей тIа а даьккхад.

ХIанз, шоаш производства передовикаш хиларах, балха тIа кхы а дикагIа хьокхамаш гойташ хьабоагIа юртарча тика чу махбераш.

ХьатIакхоачаш латта Советски Союза Конституце цIей кердача толамашца деаде лаьрхIад мах бархоша.

Ш. СУЛТЫГОВ.

ШУРА — ПЛАНАЛ СОВГIА

Во лейац тха боахамо укх шера шура яккхара гIулакх. Кхоъ шурий - товарни ферма я совхоза, 650 бетташ етт болаш. Цхьан дийнахь 3100—3250 килограми лакха хьовнал йола шура йоаккх доярхаша, цунах 945 килограми № 1 йолча ферма йоаккх, 1040 килограмм № 2 йолча, 1200 килограмм — № 3 йолча.

Планага диллача укх шера 12800 центнер шура яккха езаш ба доярхаш, цох пачхьалкхенга йоакха эзар 10300 центнер яр. Уж декхараш хIанзале кхоачашдаьд фермай къахьегамхоша. Октябрь бетта 25-ча дийнахь дена 1969 шера чотах шура йоаккхаш ба совхоза доярхаш.

Фермашта юкъе дикагIа лоархIаш я шоллагIча отделене У. Зурабов бригадир вола ферма. Нийсса 9 бетта кхоачашйир цу ферма коллективо шера план. Къаьстта дика къахьег укхаза доярхаша Гелагаева Яхитас, Магамшерипова Хедас, Мурзаева Зайнапа. План 1500 килограмм мара йоацача 2050—2090 килограмм шура яьккхай царех хIаране шоаш кхоабача хIара Іаттагара. Иштта дика болх бу совхоза кхоалагIча отделене доярхаша Умарова Воас, Мальцева Надеждас. План 2056 килограм йолча 2700 килограмм шура яьккхай царех хIаране цхьан Іаттагара.

Атта даьхадац уж толамаш. Доярхай, скотникий, специалистий дукха къахьега дийзар уж доахаш.

КIезига шура яккхаизар доярхаша соакха я. План кхоачашйир. Дале а укх шерара хьокхамаш дикка тIех да 680 бетташ етт бар совхозе соакха, хIаьта дийнахь хьайоаккха шура 2700 —2800 килограмм мара хилацар. Балхаца кхоачамбоацараш дукха дар аьхки, доахан доажадеча лоамашкара шура цIаа транспорт йоацаш а доярхаш ца тоъаш а хулар. Уж дIадахара шоай низ дIакхойчар даьд специалисташа, къахьегамхоша. Цхьа килограмм хадлал шура талдийтахар. Укх аьхки хан-ханнахьа дIакхухьар из совхоза транспорто лоамашкара.

28 октябре дена чусецадаь кхоабаш да доахан. Хьайбашта Іай шийла хургйоацаш дика ремонт льй помещенешта. Доакъар хьатIаэзад фермаш юкъе.

Дукха нийслу хьайбаш Іа дагахка чудерзадича шура яккхара гIулакх лохлуш. Цхьарчоа тхеза а хилар из. Холуш кIезигагIа йоаккхар доярхаша шура. Из цар бехк болаш ца ала йиш яц. МоллагIча балхаца а нийслу юкъахьаца цхьадола кхоачамбоацараш. Вахъда, хIана гIулакх тоаденнад. Аьхки лькхачул дукхагIа ца йоаккхе а кIезигагIа яккхац шура. Иштта хул хьайбашта дика гIулакх лоаттадича, доакъара рацион тоъаш болаш хилча. Силос, йол, жом шоаргга юкъе тха хьайбашта, хIаьта цул совгIа хIара ферме мокка кийчбу. Цу доакъарах дукха витаминаш йоакх. Из [illegible] хьайбашта довттадеш хилча шура тIакхет.

Доцкха ноаллъастал хул къахьегамхоашта ферме доярхай болх шин сменагIа бе йиш хиларах. Цхьан сменагIа болх беш хилча мах хьалбаьлча дела на чуйназлла ферме хила безар доярхай, кIаьдлора. ХIанз болх бе а салоIа а, цIагIа эшаш дола гIулакх де а ха хул царна. Цудухьа массаза хул доахан, цIена хул ферме. Вахъда, фермаш ерригаш механизированни ца хиларо дукха хало тIайохийт къахьегамхошта. Из кхоачамбоацар а дIадаккха лаьрхIад совхоза кулгалхоша. 1970 шу хьатIакхоачаш боахаме мел йола ферма механизированни хургйолаш я.

Иштта хьалаш да укх хьайбай боахаме. Даьхача толамех кхоачам ба ца Іеш къахьегама опсарлé лакхъе, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара дикача хьокхамашца накъабаха лаьрхIад совхоза фермай болхлоша.

Л. МИНАЗОВ,
Ачхой - Мартана района «Самашкинский» совхоза парторганизаце секретарь.

ХЬАЛХХЕ ТОАЕ ЭТТАЧА

Цхьалочча боахамашка кхашкара балхаш чакхдаьннад. ХIаьта комсаш лелаеча боахамий бешамашка тракторий тата дужаш дац. Комсаш Іангаръяхара уж дIакъовлаш ба уж. Из иштта дале а Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза механизатораш балха мукъаьнна техника ханнахьа тоае болабеннаб. ХIанзале 14 трактора ремонт ль баьннаб уж, шин бетта планах итт трактор кийчъе мара ца езача.

Дика ха йоалаш бу шийн болх токара Белов Виктор Григорьевича. Норма денна 150 процент кхоачашъю цо. Тешаме хул сварщика Сухоруков Алексей Александровича, жIов еттача Денисенко Василий Никитича тоаль оатхалаш. Цар тIех дика хьокхамаш дахарах шинненна а ахчаи премеш еннай царна совхоза дирекце.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Челябински тракторни завода коллективо шийн беррига низ тIабахийтаб 1969 шу хьалхарча «Т-100М» яхача трактора метта «Т-130» яха трактор арайоацарца дIадолада гIерташ. «Т-130» шийла хьалхахьIа хиннача тракторал дикка низ болашагIа а. Цунах пайда эцарах халкъа боахаме доккха беркат дергда.

Сурта тIа: «Т-130» яха трактораш.

В. Кониловицера сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Чехословацки Социалистически Республикан юкъаш я Прага — Брно — Братислава яха автострада. Массо территори т1е г1олла дукха километраш б1аьва мил хургба цунах. 1970 шу чекхдолуш вьаолла ларк1ан я Прага — Мирошевице яха участок.

Сурта т1ьг: керда автострада юкъа чара лаьттоццера болхаш.

ЧТК—ТАСС сурт.

ДЕГ Т1АРА БАРКАЛ

ХАНОЙ, 28 ноябрь. (ТАСС). «Ц1енача дег т1арен маьхен дола хьаллацари новкъосталли», — керта г1олла уж дешаш отталяр селхан «Нян Зан» яхача газете Вьетнама Демократически Республикан Советски Союзен правительствени делегацеша Советски Союзо Вьетнама Демократически Республикана юхадоаккхаргдоацаш экономически т1еммен новкъостал дара хьакъехьарча соглашенен кхыча соглашенешцем кулгаш лацарах лаьца язьяьча передовой статьяна.

«Советски Союзо Вьетнама новкъостал дара хьакъехьа хьалхаг1а дача соглашенешта т1еххьа цу соглашенеша кхы т1а я геттара дика хьакьокх ДРВ халкъан Советски Союза халкъан юкъера ч1оаг1а доттаг1али кхоталалари т1а-т1а дукхаг1а ч1оаг1луши дег1аухаши хилар», — йоах передовой т1а. «Цу соглашенеша ц1аьккха а белгалдоаккх, КПСС, Советски Союза правительствон халкъи лоIам, пар1ато баьхан долаш йиза котало яккхалца вай халкъо лоаттабу бакъахьара къовсам т1а-т1а дукхаг1а хьаллацен цуна новкъостал дей лаьрх1а хилар» — белгалдоаккх статья т1а.

Советски Союзо вьетнамски халкъа къовсам хьаллацари цуна ду новкъостали массаза а хиннад доккха, маьхе, пайдана, белгалдоаккх д1ахо газето, ДРВ эскарон халкъон йоаха йоккхий котталонаш айхха юкъзенна я Советски Союзой вежарашха долча кхыча социалистически мехкашен т1а-т1а ч1оаг1ар1а хьаллоацаши новкъостал деши хиларца.

Статья т1а белгалдоаккх КПСС-о, Советски Союза правительствон халкъон ц1енача дег т1ара хьаллацари новкъостал дари Вьетнама эскаран халкъан маьхерта, дегаш урауттадеш болча лоарх1аме хилар. «Х1анзарча хьалашка, — йоах статья т1а, — США империалисташ Вьетнаме ч1оаг1а эшабаьча, вай мехка къулбехьенах, кердача тайпара йола шоай колони яра уйлаш х1анз а йитанза болча хана, — Советски Союзо, иштта вокх вежарашка долча социалистически мехкашен деррига прогрессивни адамашен а сецна, хьаллоацаши новкъостал деши хилар вай халкъа в1алла хиланза дарг а доацаш ч1оаг1а эшаш да низам кхы т1а а ч1оаг1дара, воай лоIамя пар1атон баьхан долаш вай лоаттабеча къовсаме йиза котало яккхара». Вьетнамски халкъа, — йоах передовой чакхйоаллаш, — дег т1ара баркал ала вежарашка йолча Советски Союза Коммунистически партена, правительствена, халкъа.

ЦХЬОАГ1ОЙ КХОТАДАЛАРИ Ч1ОАГ1ДЕ

СОФИЯ. 28 ноябрь. (ТАСС). 67 парте викалаша дакъа а лоацаш Будапеште т1аийцача документаша тешал ду бокха боли чакхбаьккха хилара, яздора селхан «Работническо дело» яхача газете «Цхьоаг1ои кхоталалари ч1оаг1де» аьнна керте г1олла ала йоазув а долаш йолча редакционни статья т1а.

Коммунисташта б1аргагу, йоах д1ахо газето, дунен халкъашта юкъера коммунистически муг1араш цхьоаг1о йолаши кхоталеннен хиланза дарг ца хилар. Дунеш пролетариата гонахье мара кхотадургдаш шерра антиимпериалистически низам. Коммунистий барт хиларахи кхетам хиларахи, уж шоайла муг1ахьей кхотабеннен хилавах. цар хоадамболлаш цхьана чакхдоахача г1улаккхех тийша да еррига антиимпериалистически фронт ч1оаг1е хулга.

Коммунистически болама цхьоаг1он лара я марксизмана-ленинизманеи пролетарски интернационализманеи тешаме хилар. Революционни хьехам ц1ена лелабар, аьттехьарчек, «аьрдехьарчек» ревизионизмана духьала къовсам лоаттабар — цунах латт коммунистически муг1арий цхьоаг1о хилийтара йола идейни торо, йоах статья т1а.

Вежарашха йолча еррига партешта 1алаьчате еза йола событи — В. И. Ленин ваьча дийнахьа деха 100 шу дуаза ди гаргакхоачача хана хул дунен халкъашта юкъера Совещани. Цо коммунисташта дагадохийтаргда ленинизма идеяшца хьалхлелаярен вахаре карех творчески пайда эцарех, дани коммунистически г1улакх котдаккхара т1ехьа принципиальнои дерраг1ен къовсам лоаттабераш хилара даькъера шоай эггара хьалхарча арг1анара декхар.

Коммунистий эггара хьалхарча арг1анара декхар — социализмана карагIдаьлнараш ч1оаг1дар, дег1акхувлар, т1ахкудача империалистах лорадар. Социализмана карагIдаьлнараш цхьана лорадар — из да коммунистий сийлахьа декхар. Цу г1улакха тахан бокъонца йола интернационализм лелаю, йоах газето, Социалистически содружествацен цун эггара тешамег1а йолча хог г1ортолгаца — Советски Союзаца.

Вай партена хет, белгалдоаккх «Работническо дело» яхача газето, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама, болклой класса, дерригача адамашта эггара ч1оаг1а дага доаххача лоарх1амеча лешашта хургйолча Совещание жоп лургда аьнна.

Чехословацки Социалистически Республика...

ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ СОВЕТСКО-ЧЕХОСЛОВАЦКИ Г1УЛАКХАШ

ПРАГА, 28 ноябрь. ТАСС-а корреспондента В. Симонова хоам бу:

ЧССР-ан СССР-ан юкъерча доазонаш т1арча хиний хьакхехьа договор даьд Братиславе. ТАСС-а корреспондентага ЧССР хьуни хиний боахама министра Юлиус Гануса баьча хоамаг1а, кердача договора т1а оттадаьд Ужи Латорицен яхача хиний а ЧССР-ан Советски Союзен доазонпарча областашка г1олла хьаухаш царех хьадеттахучча хиний а районе цхьайола технически экономически мероприятеш чакхйоахилга.

Итт шера оттадаьча договора кулгаш яздаьд СССР мелиорацеи хиний боахамен министра заместителе И. И. Бородавченкоси Словакин хьуни хиний боахама хьаман совета уполномоченни заместителе Як Крайчен.

ЗЬОНГ ДИНЬ ТХАО ЗАЯВЛЕНИ

ПАРИЖ, 28 ноябрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнам мукъалакхара Къаман фронт рььаь я шин зеIамера мохк санна а кхьтар ярац мо йолча бокъоний ларда т1а а йиь «оаг1орахьара в1ашаг1кхетарий совещание дакъа лаца. Цу хьакхехьа хьакхайкадир селхан Парижерча НФО делегацие викала Зьонг Динь Тхао, французски кхьча мехкийн журналисташта лаьрх1а яьча пресс-конференце ше хьамаьл деш.

Вьетнамах лаьца йиь оаг1орахьара ета совещание Сайгона викалаш хинабар аьнна, белгалдаьккхар цо, из дац сайгонски администраци Къулбехьен Вьетнам мукъалакхара Къаман фронте бакъаьл т1аьацара ма1ан делаш. Тхиеу-Ки администраци, аьлар Зьонг Динь Тхао, Вьетнамерча США агрессивни политика гера хилийта лаьрх1а в1ашаг1ьелла яр. Цхьане а викал иц из. Къулбехьен Вьетнама НФО — Къулбехьен Вьетнаме бахача наьха законни даргалоттараш кхоачашдеш вола бокъонца вола викал, х1аьта цун йиха бовьо я Къулбехьен Вьетнама хьакхехьара еррига проблемаш къестае.

КХУВШ ЙОАГ1А ТЕШАМЕ Т1ЕХЬЕ

1966 шера доло дикха дег1аенай, Каргалински юкъерча школа комсомольски организаци. Даьхбеннаб дешар 1омадара даькъера цун ловрх1ам. Классни комсомольски организацешен дешара секторои «Комсомольски патрулe» г1олла т1аьхьжаш лоаттабу ц1аг1а кхоачашье ения задaнеш кхачаш иштта ю хьожаш в1аштIехьдаьккхад дешарех дика ца кхетача берашта новкъостал доага. Школа комсомольцаша хьинаре дакъа а лоацаш чакхдаьккхар предметий олимпиада. Школа беррiгача дешархоша хьинаре дакъа лоац предметни кружокашка.

Школерча берий дешари дисциплинех айхха в1ами юлаенна я. Дешархочо дисциплина толхаь х1ара иотта классни комсомольски собранен комсомола комитета заседанен ювд. Урокаш йолча хана «Комсомольский патрулъ» рейдаш ю классашка. Х1ара классе арахийцаш пенгазетaш. Комсомола комитето конкурс чакхьаьккхай, «Класса дикаг1дола пенгазет» аьнна. В1ашаг1ьеллар пенгазетий выставка.

Доккхий балхаш ду школе берашта дай - ноаной, даь-дай, ленински комсомола т1емен къахьегамен традицеш 1омаеш, В. И. Ленина вахари цун г1улакхаши довзийташ, патриотически юхетам луш. Цу г1улакха классашка а кхуллаш, дешархоша къамаьлаш дайтар Октябрьски революце, граждански Сийлахь-боккхача Даймехкийн т1емай довзаьхошка: И. М. Реуцкега, И. Г. Цiрникага, комсомола кхоалаг1ча съезда делегат хиннача И. В. Мищерякога. Бувзаш тессаб парте XXIII-ча съезда делегат хиннача Нохч-Г1алг1ай АССР Лаккхехьарча Совета депутатаца В. С. Пожидаевца, КПСС XXII-ча съезда делегатаца Л. Крыжановскеца.

Школе в1ашаг1ьеллай «т1ема сийлен» музей, «Ленински ц1а». Цига в1ашаг1техай Каргалински станица, «Красный пахарь» яха колхоз в1ашаг1йоллара истори материалаш. Гулдаьд школа хьалхарча комсомольцех дола, школа йистаькккхача дешархоех хиннача Сийлахь-боккхача Дай-мехка т1ема турпалех дола документаш. В. И. Ленина вахарахи цун г1улакхехи лаьца беседаш лоь.

Укх 1968-69 дешара шера школе в1ашаг1ьелла болх беш хургьа «Вай ленински комсомол» яха кружок. Цо 1омабергба комсомола хьабена сийлен никь, цун турпалие г1улакхаш. Иштта хургьа школе В. И. Ленина вахари цун сийлен г1улакхаши 1омаду кружок а.

Школа комсомольцаша лаьрх1ад граждански т1ема турпалашта дег1ача памятника 1укал де, комсомольски пионерски организацеша цхьана дакъа лаьцар т1ехьашца йоаллаш хиннача П-ча Арме новкъа г1олла в1ашаг1ебеттабалара - эстафета еча, Сийлахь-боккхача Октябра 51 шу дузача денна хетаь собранеш, иштта сбораш, слеташ, аьй Дубовская, Шелковская яхача станицашкарча юкъерча школай дешархоща, спортивни ловзараш лаьцар.

Дукхаг1бола комсомольцаш спортсменаш ба. Масала, 14 саг ва 2-г1а разряд йолаш, кхоалаг1а спортивни разряд йолаш 20 ва. Школе лаьй «Спортивни сайренаш», «Сона дукха еза аьараш», «Физика сайре», кхыйола сайренаш.

Школа комсомольски организаце хьинаре дакъа лаьцад художественни самодеятельностага хьажар, кино а эстрада а артисташца Ивановцеи Пхуцникацеи, Ильченкоцеи в1ашаг1кхетагита никъдеш. Цхьа йиз «Поэзе сайре» а. Цу сайрий1на цига хилар эстрада артист Леонид Барто. Школе в1ашаг1ьеллай фермашка, бригадашка, клубашка, станице бахача нала концерташ уйттаду, кинофильмаш хьокха, лекцеш еша агитбригада.

Дешархой физически хьакхьадарен къахьегам дукхабеаш хилийтара а къовсам лоаттабу школа комсомольски организаце. Цу г1улакха дешархоша къаьныл да школе кхувл района шуга бовхане хьалха латтараш.

Ленински комсомола 50 шу дизара В. И. Ленин ваь 100 шу дизараш хетадь каст-каста тийна аьнк гулдеш воскресникаш ду комсомольски организаце. Иштта «Красный пахарь» яхача колхоза новкъостал деш воскресник а дир.

Школа кердача дешара шера кийчьеча ремонт еш, П-ча Арме ц1ераг1а аллея йог1аш, х1аьта станице кхы аллея йог1аш хьинаре хьахийгад школа комсомольцаша.

Керттерча дакъе бераштa къахьегам 1омабара в1ашаг1ьехха дешархой производственни бригадаш я. Укх шера кхашка беих беш 340 дешархо юкъе а воаг1аш йола хьажк1аш лелаерий, чилла боаха саддараш кхедерий, коксаш лелаерий, механизаторий звеньеш хиинай, еррига 200 гектар хулача кхаш т1а балхаш деш. Ялат чуэцачен йол хьокхачеш колхоза доккха новкъостал дир дешархошмеханизатороша.

Балхаш чакхдаьча вахана транспортица Гуржег1а бодача новкъа г1олла экскурсе г1олга кийсдир беранта колхоза правлене.

Бригадача бригада даьккха алдам 11 шар сен хилар. Из ВЛКСМ йоаллейна дола сонг1ат дар.

Комсомола комитете школе дежурство леладелте в1ашт1ехьдаьккхад дежурен йола класс школа беаханта б1арг лекхаш хул, уж хьок переменаш йолча хана харцахьа ловзача беранка а.

Школа комсомольски организаце балхахара керттердар — пионерашкара болх. Х1ара комсомольски организацешара 1—2 пионер-вожати хьакъоаставаьа, х1анз школе 11 вожати ва. Цу комсомольцаша масса оаг1онгахьара новкъостал ду пионерашта: арахец газет, еш лекцеш, в1ашаг1ьехх походаш, экскурсеш ега в1ашт1ехьдоаккх, дешархошта новкъостал ду.

Белхаой класса баьчча В. И. Ленин ваь 100 шу дизара яха ца йоаг1ара накъьалча кийчлуш я школа комсомольски организаци.

М. ХАМАТХАНОВ.

Нохч-Г1алг1ай литератураи искусстваи деноши Черсий - Балкхарошкахьа

«Г1АТТА, ИЛЛИ, Г1АТТА, ИЛЛИ, ДЕРРИГАЧА ЛОАМАШКА ЧАЙХДАЛА...»

...Эггара хьалха в1ашаг1кхийтар республика ковнаIарашка. Маврихал хьатта, кулкаш лийца, мархIабетта-бения баьнначул т1ехьаг1а хьа го а бийя халхаловних Эсамбаев Махьмуд. Цига, цу ц1и хезача халкара тоавинча даьча найнаьха халхараи д1аколалу вошал долча Черсий-Балкхарошкахьара Нохч-Г1алг1айчен литературай искусствай Деноша.

Хьалхарча ден программа йоакхая РСФСР-ан Нохч-Г1алг1ай АССР-ан халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда коллективо кердача Палчакхьалкхен музыкальни театра зале ший концерта хьийхар Нальчикера къахьегамхой.

Майски района «Красная нива» яхача колхоза культура Ц1аг1а хилар Айдамирова Мареми Татьяночко Нинийн выступленеш.

Ялхайтта сахьат даьлча хьайийлар Нохч-Г1алг1айчен художникий произведеней выставка.

Н. К. Крупская ц1ераг1ча республикански библиотека довзийт Нальчике бахача нахага Нохчийн г1алг1айн прозаикийн поэтийн произведенеш т1айола книжкаш.

Д1аьхдаь т1оараш детташ т1аийцар Нохч-Г1алг1айчен писателаш ВЛКСМ 50 шу дизара ц1ераг1ча педагогически училища студенташа. Сайре хьайийлар Черсий - Балкхарой писателий Союза правлене секретара Амирхан Шомахова. Хьаьшашка мошал хоаттеш къамаьл даь вьаьлча доша лу цо Ахматова Раисайна. Геттара ч1ог1а т1оараш тохаш ецаь из т1аьмара къахьехкар Черсий - Балкхарошкахьо цун ц1и йоаьаш хилар. Нохч-Г1алг1ай АССР писателий Союза правлене председателе дуаи вошал долча шин республика халкъашта юкъе гьпнна хьалхарча замалахь деш хьалоаг1ача доттаг1алах, юкъерча дикача г1улакх...

...Наьара т1аьзе номер а [illegible] Курортни зале концерт луш я Нохч-Г1алг1ай Палчакхьалкхен илли халхарен ансамбль. Д1адийна паргхойшаш хоза да хатийча иаьха силен [illegible] тайжаи халхараш. Х1ора халхархочун ший моттиг я. Х1оране ший пхамал гойт. Цулулуе бохкача боза т1аш хьожаш берояи халхара номер.

Черсий - Балкхарошкахьара къахьегамхой боча лоаг1аш хилар шийтайпара творчески экзамен хилар т1ена. Укх литературай искусствай декошта лаьрх1а йола программа кийчйир саха, — дуна Гешаев Мусас, — Цу юкъе да: «Нохч-Г1алг1ай нагиркой халхар», «Черсий-Балкхарой сюита», «Лоаман даьг1енашкара сайре», «Нартехи эпос», «Наьсархой халхар», кхьдараш. Тахан хиннача концерто хьегойтар халкъий доттаг1ал лаккъаргбоеца, хог ура уйттаду хьаьст хилар.

В. ОМЕЛЬЧЕНКО.
(Тха спец. корр.).
«Грозненский рабочий»,
29 ноябрь.

Нальчик.

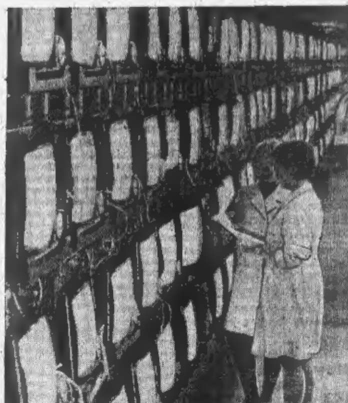

ЛЕНИНГРАД. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара яха ма йоаг1ара накъьахар духьа Козицке ц1ераг1ча завода коллективо телевизореш дукхаг1а арахеца лаьрх1ад. Укх шера предприяте лургья б1аь зазараш «Аврора» яха лампови «Вечер» яха лампово - полупроводниковни, «Радуга» яха бос болеи телевизионни приемникаш.

Укхаза юкъера лаьрх1ача минуташ к1азигаг1а а йолча баха хана цхьаццe телевизор арайоал конвейера т1ера.

Сурта т1а: ОТК контролер Андреева Натальи (аьрдехьара яр) монтажница Глухова Валентинек термопрогона стенда т1арча «Аврора» яхача телевизорашка хьожаш ба.

М. Блохина сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

30 НОЯБРЬ

«Красный молот» завода культура Ц1а: 10.00 — Бераштa — «Ленинах дола дувцараш» яха програма дешар. 11.00 — «Тха веза Ильич» яха берий художественни самодеятельноста концерт.

Просвещени болхлой Ц1а: 14.00 — «Берашта нравственни кхетам балар» яхача темах дувцар новкъостал беседа. 16.00 — «Советски композиторий творчество» яха музыкальни лектори.

С. М. Кирова ц1ераг1ара культура Дворец: 12.00 — «Морозко» яха кинофильм хьокхаргда.

20-ча участка клуб: 14.00 — «Йоаза хье ваь моттиг» яхача темах кинопутешестви.

Н. К. Крупская ц1ераг1ара культура Дворец: 18.00 — Дунен халкъашта юкъера хьалах лекци.

Пролетбата ц1ераг1ара культура Ц1а: 18.30 — «Дунен карта юхе» яха дунен халкъашта юкъера обзор.

А. М. Горьки ц1ераг1ара клуб: 17.00 — «Дуне ахьан к1ираг1а» яха дунен халкъашта юкъера обзор. Цул т1ехьаг1а хронико-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

15-ча участка клуб: 18.00 — В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Хоккий культура Ц1а: 17.00 — «Классика езарешта» яха фортепианни музыка сайре. 18.00 — Изобразительни искусствера В. И. Ленина образ яха лекци.

В. И. Ленина ц1ераг1ара культура Дворец: 18.00 — Йоккхача зале «Илле вахара новкъа» (Нохч-Г1алг1ай композиторашца в1ашаг1кхетар). 17.00 — Лекцени зале — «Дунен халкъашта юкъера хьалах».

1 ДЕКАБРЬ

«Красный молот» завода культура Ц1а: 11.00 — Бераштa — сатъердамерча фальгий сахьат. 12.00 — «Морозко» яха кинофильм хьокхаргда.

Н. К. Крупская ц1ераг1ара культура Дворец: 14.00 — «Пар1атача республика йохаргйоаца цхьоаг1о» яхача темах кинофестиваль. 16.00 — Грознерча машинникъахой т1емен къахьегамен сийлен музей хургья болх беш.

Пролетбата ц1ераг1ара культура Ц1а: 13.00 — Берий «Сакъердамечара гонзачари клуба» хьаьш.

18 сахьат даьлча «Т1ахи хая» яхача темах беседа.

А. М. Горьки ц1ераг1ара клуб: 13.00 — «В. И. Ленина бера хьларен дешаш вaг1ача ханарен шераш» яха беседа. Цул т1ехьаг1а В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш хьокхаргда. 17.00 — «Ильича дийна ваз» яха Ленински дешараш.

Хоккий культура Ц1а: 11.00 — Йоккхача зале «Халкъашта юкъера доттаг1ал» яхача темах утренник.

В. И. Ленина ц1ераг1ара культура Дворец: 12.00 — Йоккхача зале «ХХ-ча б1аьшерен Прометей» яха В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаь кинофестиваль. 18.00 — КПСС ЦК Октябрьски Пленума итогаш яха к1ираден дешараш.

СТАДИОНАШКЕН СПОРТИВНИ МАЙДАШКЕН

30 НОЯБРЬ

«Красный молот» завода спорта Дворец: 10.00 — СССР-а хьалхара моттиг яккхара хургйолча ахьашка дакъе лоацаргдараш къоастабеш йола РСФСР-а ч1оаг1аг1а йолча кагирхой волейбольни командашта юкъера хьаьш.

«Спартака» спортзал. 16.00 — «Спартак» спортивни общество х1арене хьалхара моттиг яккхара йола стола т1а ловзача теннисa хьаьш.

1 ДЕКАБРЬ

«Красный молот» завода спорта Дворец: 10.00 — СССР-а хьалхара моттиг яккхара хургйолча яхьашка дакъе лоацаргдараш къоастабеш йола РСФСР-а ч1оаг1аг1а йолча кагирхой волейбольни командашта юкъера яхьаш.

«Спартака» спортзал: 10.00—Хьалхара моттиг яккхара стола т1а ловзача теннисах «Спартака» спортивни общества яхьаш. 12.00 — «Грозненски машинникъа отделене кубок яккхара школьни волейбольни командашта юкъера яхьаш.

ТЕННИС

Дукха ха йоацаш «Спартак» общества спортивни зале стола т1а ловзача теннисах вай городе хьалхара моттиг яккхара хинна яхьаш чакхьаьний.

Цхьалца ловзача разряде хьалхаха юкъе хьалхара моттиг яьккхар музыкальни училищерча 1-ча курсе студентка Бородина Ларисас. Шоллаг1ча моттиге Лебедева Зара я.

Ма1ача наха юкъе т1еххьара ловзаь парти чакхъяллалца хоаш дацар города чемпион мала хургба.

Т1еххьарча в1ашаг1кхетаре Шагинян Михаил эша а ваь, города чемпион спорте мастерала кандидат Е. Рассказов хилар.

Эбенача разряде хьалхара моттиг Бородина Ларисаси Шагинян Михаилеси, яьккхар.

Ма1ача наха юкъе шишша ловзача разряде котало Е. Рассказови М. Шагиняни яьккхар.

О. СМЕРКАЛОВ.

ДЕКАБРЕРА ХАОТТАМ

СССР гидрометцентро беча хоамаг1а, декабрь бетте хуьцалуш морхаш а йолаш, дукхаг1ча хейа йоачан а йоацаш ха латтаргья хьалхарча пхе дийнахьа. шоллаг1че декаде дукхаг1а долча денношка 26, 28 декабре; вокх юхейисача хина дукхаг1ча лакъе морхаш а йолаш, наг-наггахьа йоачан а хулаш ха латтаргья хьалхарча декален бутт боаши. пхьаьнайолча моттигашке докх доалларгда, шоллаг1е декаде долалуш ше буларгба.

Йоачан 15 — 22 миллиметр хила тарлу (боарамал к1езигаг1а).

Юкъера лаьрх1ача бетта фегара температура 2,5 градус шелал хургья (боарамал 1—2 градус лоъаг1а).

Температура эггара лакхаг1а (7—12 градус) хургья шоллаг1ча ватт-дневке. Температура шелала 8 — 13 градусага кхоачаш лохлургья 17—21, 23—27 декабре. вокх юхейисача хина температура бийсанна 2—7 градус шелал, дийнахьа 0—4 градус шелал йолаш хургья.

Мух бетта дукхаг1ча даьтъе малхбоалехьара хьекхаргба секунде 5 — 7 метр. шоллаг1а декаде чакхдоалаш кхоалаг1дар долалуши мух ч1оаг1аг1а хьекхаргба секунде 15 — 17 метр.

Хьалхарча декаде мара даг1 д1ахьаш хургдаш гурахьа дийна илатьш. Вокх юхейисача хана 1аь к1ел долха илаташ ч1оаг1даллара дика лаьттув боле хьелаш хила тарлу.

* * *

Тахан республикен Грознен г1олла морхаш а йолаш дарзаг1о хьекхаш дог1а а деахаш, докх а доаллаш ха латтаргья бийсанна малхбоалехьара лаьг1о (секунде 0—5 метр). дийнахьа — лаьг1о, г1аьххьача боарамга кхоачаш (3—7 метр секунда) мух хьекхаргба. Фегара температура республике г1олла 0—4 градуси Грозне 0—2 градуси 1овхал йолаш хургья. Лоаман даьг1енаш йолча республика районашкa бийсанна 0—3 градус шелал хургья, дийнахьа 1—6 градус 1овхал. Грозне 4—6 градус 1овхал йолаш хургья.

1-чен 2-чен ноябре хаоттам лоадама хуаца па луш ше тахан болча тайпара бусаргба.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-г1а этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-38-11; белхаламе секретара—3-34-38; партий вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революци проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05250. Заказ № 5081.

Х1АМА ХА ЛОВРАШТА

Африка къулбехьен-малхбузе я тамаша африкански к1орцлел. Цун оалсш 68 метр к1оарга лаьттаг1а дола.

* * *

Беренцова форда т1арча Кальдеи яхача г1айрен т1а ба Могильни яха 1ам. Пхезза в1ашт1ара бина санна ба из.

Пхайаг1а йола «этаж» 1ама пхо я. Хьамча санна мезе бола хоача лоабат ба цу чу. Цхьакха са доал. ла х1ама дац цига: дийна мел дар к1алакду сероводороде. Цхьабаьдда из ба шоллаг1ча этажерча бактерашта яхара эше к1емаш тела хьест. Шоаш чуйолча хин бос боалий бессара - розови беш дукха я уж. Ч1оаг1а «къахьегаш» я бактераш: зуламе газ мистью цар, хий сероводородах ц1ендарах терра х1ама а деш.

Кхоалаг1а этаж форде дирача хих латт. Дийнача х1амех йиза я из этаж. Цу чурча лийнача х1амай ц1ераш язье яолча дукха овг1онаш язье езаргьяр. Х1анзалца хоаш дац форда дирa хий укх чу ма чара доаг1а: т1аг1ойлла гуш а хин к1алг1ойлла доаг1аш а 1ам форданца бувзаш дола канелаш мичад. 1илманхошта хет хий лоаман поредашта юкъерча хийрача моттигашка г1олла хьачуухаш, санна. Из-м хетар мара мичад.

Иньлаг1ча «этажа» т1ара хий дирo да, бакьда форда чу хьача х1емашта мегаш дац.

Х1аьта лакхарча, пхелаг1ча «этажа» т1ара хий бокъонца дола хьаста чура доаг1а, мала мегаргдола хий да. Цу чу да тезача хи чу кула чкъьорийн т1аьюла баьцаш.

Уж 1алаьмо ваь «этажаш» хьа мишта хиннай х1аьна а хоаш дац. Ц1-м да кьдда дика хоаш: Могильни яха 1ам ше санна ар кьу йоаца 1алаьмо хьаь. пиварнум хилар. Тайп-тайпарча геологически замайн за эттача хана хиннача дукхача биологически тувцамийн дийна теш ва из 1ам.

* * *

Миллионаш шераш сатийна яхаш хьаьнкай Галапагосски г1айренаш т1ара 1алаьмате йоккха, 1,8 метрага кхоачаш й1аьха бога пхьндаш.

Цхьание а х1амо царна кхерам т1е ца тоссаш санна хетапора. Т1адоаллача ч1оаг1ача бога дика лорайора уж хьайбаш дуаш дехача оалзареи, х1аьта 1алаьмо дунен т1а аза ка й1аьха еннай царна: 150 шера а кхы дукхаг1а а ях уж. Итт шера цхьа мара к1оригаш це йой е. Галапагосски г1айраш т1а дукха яр уж.

Хьалха цига бахача наха мара даеща чам бола бога пхьнда дулх. Х1ама б1аьш йолча бога пхьнда дулхах консерваш ю. Эггара дукхаг1а йоаю къона бога пхьндаш — яхал пхьндаш. Цар дулх чам болешаг1а да.

Мегатьа ханна ишта йоаечар лора ца йой Галапагосски бога пхьндаш в1алла йоацеш д1аиргья.

* * *

Ах б1аь шу да деррига дунен т1арча орнитологаша оалхазараша денаш йоакхха ца ч1оегий (кольцеане) новкъосталца тоха. 1илманхошта мегар ноттамукъа лела оалхазараш кареIомадьрел к1езигаг1а дахнига ха. Масала, акха вист яз 19 шера, зооперкашка — 30 шера.

Эггара къенаг1а я Гамбургерча зоопарка яха филин-пугач. Цун 69 шу да.

Х1аьта з1амга къайка оалхазараш 10 шерал т1ех дехаш к1езига да.